

'Fluba nən Pɔl -a cren -te Rɔm 'nɔn le

Rɔmen

1 'An 'bɔ Pɔl bɛ, an ya Zozi Crizi 'suzan 'a. Bali 'an laabu 'nan 'an dre Zozi 'le 'pasiazan -a. En yaan 'si "va 'nan 'an 'yee 'wɪ 'nɔnnɔn vɪ minnun le. 2 'Wɪ 'nɔnnɔn 'bɔ zɪe Bali ciila 'e 'lewei vɪnɔn 'va, en waa 'vɪ -a -nan 'mɔn. E ya 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji. 3 'Wɪ 'nɔnnɔn zɪe -a -pi -le 'wɪ nən. Waa -ya blamin -a, mingɔnnen David nən 'li bɛ -a kluda. 4 'Pian Bali lei 'saun 'le 'pleble -a -ci kɔɔn minnun le 'nan Bali -pi nən. Yaa -ci kɔɔn -a wluandi -a -kanɔn 'va. -Yee ci -kaa san Zozi Crizi -a.

5 Bali ciila "va en e "yi dre 'men. Yaan dre Zozi 'le 'pasiazan -tu -a, 'nan -e 'an -yee 'wɪ 'nɔnnɔn vɪ minnun pɛenɔn nən o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪe -wle. Yaa dre zɪe 'nan -e 'o yi -tera Zozi da, te o 'ta wula -a wei da. 6 Ka dre minnun zɪe o va 'nɔn 'a, kɔɔ Bali 'ka laabu 'nan -e 'ka 'kɔn Zozi Crizi -le ve -a.

7 Ka pɛenɔn 'bɔ nən ka ci Rɔm en Bali 'ka ye "yi "bɛ, e 'ka laabu 'nan 'ka 'kɔn 'yee ve -a. 'Ka le nən an ci 'fluba 'gve -a cren -tənan.

-Kaa "tɪ Bali 'lee Minsan Zozi Crizi 'o 'wee "yi 'lee 'wee -fʊdɪ -trɔɔ -nɔn 'cɛɛ.

Pɔl a "vale 'e 'ko Zozinɔn nən Rɔm bɛ o ytle

8 Maan pou "siala 'men Bali muo "fɔdɪ -a. An ciila Zozi Crizi -va -e 'an muo "fɔ 'cee "wɛan, kɔɔ minnun 'cee yi -teradı Zozi da -sɪ -fɔa fe pɛenɔn 'nan. 9 An Bali "sua 'men ci "nrɔndi pɛenɔn 'a -a -pi -le 'wɪ 'nɔnnɔn vɪdɪ -a minnun le. Bali zɪe yaa -tɔa 'nan, 'wɪ nən an "ta -a ve 'gve 'wɪ 'kpa nən. -Nyren 'nan, 'ka 'cin a 'an 'ji tu pɛenɔn man, 10 te an ya -a tru 'banan. En maan laabo -yṛɔ 'nan -te e ya -a ci 'sɔ 'a bɛ, 'an 'wulo -da yɪ -e 'an 'lɪ 'ka 'va nun.

11 'Ka dra 'an -tea 'kpa tiglti "le 'an 'ka yɪ. "Yi "nen Bali lei 'saun -a -nɔn 'men bɛ, an ya "vale 'an "paa -a 'ka 'va 'nan -e 'ka 'man 'e 'tɔ 'pleble Bali

-le 'wɪ 'ji. ¹² Maan ve 'pian 'nan, -e -kaa p̄eənɔn 'man 'e 'tɔ 'pleble -cee yi -teradi Zozi da nen e ya -tuwli "be -yee "wean. ¹³ An "buı Zozinɔn, 'ka -tɔ 'nan, maan man wee 'e 'pa -a "kaga 'nan 'an "lo 'ka 'va. 'Pian -e 'bɔ ceəgu yi -a be, -si 'ka tian 'le 'sule 'men d̄i. An ya "vale 'an "lo 'nan -e 'an minnun dre Zozi 'le ve -a, "le z̄i maan dre 'leglɔn 'peenun -ji be -yee 'wɪ 'zv.

¹⁴ E ya 'an da fien -a 'nan 'an Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn v̄i min -tuđu p̄eənɔn le. -Te o ya Gr̄ek 'nɔn 'a oo, en -te o "sia 'leglɔn 'pee -ji oo, en -te o ya 'fluba 'tɔnɔn 'a oo, en -te o 'ka 'fluba 'tɔnɔn 'a d̄i oo, e ya 'an da fien -a 'nan 'an v̄i -wle. ¹⁵ -Yee "wean -a -cin a 'an 'bɔ "le 'ji 'kpa t̄igl̄ 'nan 'an Zozi 'le 'wɪ 'nɔnnɔn ve kaa nen ka ci R̄om be 'c̄ee.

Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn be Bali -le 'pleble nen

¹⁶ Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn v̄id̄i be, -a 'yra 'ka 'an 'tea d̄i. K̄oɔ -yee ci Bali -le 'pleble 'a, en min oo min nen e yi -tera "da "be, Bali -a "sia 'wɪ 'ji. Zuif 'nɔn 'va nen e 'bɔla 'e t̄ede, en "be -sru e dre minnun p̄eənɔn 'le ve -a. ¹⁷ Zi Bali minnun "siala 'e 'le min t̄igl̄ 'a be, Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn 'bɔ 'be -ci "sia min le. K̄oɔ -yee v̄i 'nan yi -teradi Zozi da -tuwli "man nen Bali min "siala min t̄igl̄ 'a 'e 'le. E pou "siala yi -teradi Zozi da -a, en e 'le -seanla yi -teradi Zozi da -a. 'Wɪ z̄ie e ya 'e 'cren -t̄ed̄i 'e 'cen Bali -le 'fluba 'ji. K̄oɔ e ya 'e 'cren -t̄ed̄i 'nan:

«Min nen -yee yi -teradi Bali da man nen
Bali -a 'sia min t̄igl̄ 'a 'e 'le be,
-a san 'belid̄i nen ya'an 'nyaan d̄ie -a ye..»

Bali -le tin a 'e 't̄ed̄i 't̄reda blamin da

¹⁸ -A -ci a 'e 'sidi 'wein 'nan, Bali -le nyran -bl̄id̄i a 'e 'plad̄i blamin man. Wa'a Bali b̄oa d̄i, en o 'wɪ 'wlid̄i 'tɔ 'tuđu p̄eənɔn dra. 'Wɪ 'wlid̄i "d̄redi -a nen o -si -t̄oa Bali -le 'wɪ t̄igl̄ 'lo. ¹⁹ -A -nɔan da nen en Bali -le nyran -bl̄id̄i a 'e 'plad̄i o man. K̄oɔ 'wɪ 'nan blamin -k̄olaman -a -t̄od̄i -a Bali da be, e ya 'wein -wee ve -a. Bali 'bɔ 'be dre z̄i. ²⁰ Fe nen maan ve z̄ie -yee ci 'nan, min 'ka 'k̄olaman Bali 'bɔ ȳid̄i -a d̄i, 'pian 'e 'fli k̄oɔn minnun le 'e 'pe dre fenun -a. E 'tre dre, en e la dre. 'Wɪ z̄ie -a d̄redi -a -k̄oɔnman blamin le 'nan, Bali -le 'pleble 'leda "ka "d̄i, en -yee ci Bali -a fe p̄eənɔn da. -Yee "wean blamin 'ka 'k̄olaman 'yee tin 'nɔnnɔn -w̄eed̄i -a Bali 'le d̄i.

²¹ Minnun -a -t̄oa 'nan Bali a, 'pian wa'a 'wile "man -e 'o 'tɔ -dan -nɔn -yre "le z̄i e ci "le blamin 'e dre Bali le be -yee 'wɪ 'zv d̄i. En wa'a 'wile "man -e 'o muo 'fɔ d̄i. 'Pian -wee ci "nr̄ɔnd̄i p̄eənɔn a fenun nen -a -ci "ka "d̄ie -a da. En 'wɪ 'nan Bali ci "vale 'o dre be, wa'a -k̄olale -a -t̄od̄i -a d̄i, te o -ko -wlad̄i -a klun va. ²² O 'fli "siala 'wɪ 'tɔnɔn 'a, 'pian te -b̄lu nen waa "taan. ²³ Bali nen e ya -nan 'li 'trilii, en e ya "le blamin 'e b̄o be, wa'a 'be b̄ole d̄i. 'Pian blamin nen 'be -kaa "be, 'be min yibunun be wee b̄oa. En "nyian be o "lomannun 'lee -wi 'tɔ 'tuđu p̄eənɔn yiba dre 'wee Bali -a, te waa b̄oa.

²⁴ "Winun zię -a dredi -le "wean, Bali 'e 'pe 'si o -sru 'nan -e 'o 'wı nen e min "tri -təa Bali 'le be -a dre. 'O 'bɔ 'ci 'sɔ winun -wlidi "nen. -Yee -maan 'wı nen e 'ka "le blamin 'e dre dte waa dra 'o cin va. ²⁵ En "nyian be o Bali -pe dre fenun bɔa en o o "sua, 'pian Bali nen e fenun peenon dre be, wee dra 'o 'pela koda. 'Wı zię -yee -kɔɔnman 'nan, o Bali -le 'wı tighl 'ta fɔɔ 'o 'bɔ 'le 'wlu winun dredi -a. 'Pian -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, Bali nen e fenun peenon dre be, 'tɔ -dan a -yee ve -a 'li 'trili. Amen!

²⁶ Minnun a 'winun zię -a drenan -le "wean be, Bali o -nɔn 'o 'bɔ 'ci 'sɔ winun -wlidi "dredi le. -A -mie nen "le lmɔn 'lee lmɔn -le nyinnandi li 'lee -kɔnnən -a -le 'wı 'zv. ²⁷ A -tuwli "nen "nyian -klɔnmɔnnun -a dra. Lmɔn 'lee -klɔnmɔn nen o nyianla li 'lee -kɔnnən -a be wee 'tvi. En -klɔnmɔn 'lee -klɔnmɔn 'o cin -weedi 'yi "yi, te o nyianla. 'Wı nen e 'ka "le blamin 'e dre dte, -klɔnmɔn 'lee -klɔnmɔn -a dra 'o cin va. 'O 'bɔ 'ci 'sɔ winun -wlidi "nen, o 'ta 'wula -a -sru "be, -a "nen "wı 'be bɔa o man zię.

²⁸ Wa'a 'wile "man -e Bali nen e dre o tazan -a dt. -Yee "wean Bali o -nɔn 'wee klin "wı dredi le. En 'wı nen e 'ka "le blamin 'e dre dte waa dra 'o cin va. ²⁹ O 'wı 'wlidi 'tɔ 'tvdu peenon dra. O ya min -wlidinun -a. O ya "vale fe peenon 'e 'kɔn 'wee ve -a. O ci a nyrannyrandi. O 'bli bo min lɔ fe man. O min -tea. O 'wı 'blidi ye "yi. O -dawli dredi ye "yi. Waa -weeman 'nan 'wı 'e bɔ 'o bɔezan -tv man. O 'wı "paa min da. ³⁰ O "we "min man -wlidi. O "naan Bali man. O 'wı dra min va -blv pe -ji. 'O 'fli "siala -dandan. 'O 'fli 'tɔ vidi ye "yi. O 'wı 'wlidi -weeman te waa dra. O yie 'ka "naan 'o 'mangulinun man dt. ³¹ O 'bɔ 'wulo -ji wı da nen o 'ta wo. 'Wı nen waa ve min le 'nan 'o dra be, wa'a 'ta 'wula "da "dt. Wa'a min ye "yi "dt. En min nyrinda 'ka 'sean o da dt. ³² Bali -a 'vı 'nan, minnun nen o 'winun zię -a dra be, -a 'le 'srannan "nen -kadu -a. 'Wı nen Bali -a 'vı be, minnun zię waa -təa, 'pian te waa dra. En "nyian be, minnun nen o 'wı dra "le -wee 'wı 'zv be, o o 'tɔ "yi "ve.

Bali minnun peenon 'le 'wı tin "baa

2 ¹ 'Wı 'wlidi "drenon 'ka 'kɔlaman 'wee tin 'nɔnnɔn -weedi -a Bali 'le dt. ² En i 'bɔ "nyian, min nen i ci -a, en i tin -tea "o da be, yi'a 'kɔlaman 'yie tin 'nɔnnɔn -weedi -a Bali 'le dt. -A -cin 'e 'kɔn 'i 'ji 'nan, -te i ya tin -tenan minnun da be, te i ya tin -tenan 'i 'bɔ 'fli da. Kɔɔ i ya 'wı 'wlidi "drezan -a "le -wee 'wı 'zv. ³ Minnun peenon nen o 'wı 'wlidinun zię -a dra be, Bali tin -tea "o da 'e 'nɔan da. -Kaa -təa zt. ³ I tin -tea "minnun zię o da, te i ya 'wı 'wlidi "drezan "le -wee 'wı 'zv. -Te -a -cin a 'i 'ji 'nan Bali 'ka tin tea 'i da dt, te i ya 'i 'fli see "paanan. ⁴ Bali ci a "yi, en e 'wı man -pean "sido, en e -seanla min man -trɔɔ. -Kaa -təa zt. 'Pian -te 'winun zię -a -cin nen 'i 'ji, -yee "wean nen i 'wı 'wlidi "dra be, te i ya 'i 'fli see "paanan, en i ya Bali -le "yi -fɔlanan 'i 'trɔen -sru. E ya "le 'i -tɔ 'nan, Bali a "va 'nan 'i 'si 'wı 'wlidi "dredi man -e 'i -sɔɔnla 'e -sru, -yee "wean nen 'e 'man -seanla 'i 'va!

⁵'Pian i ya "trœn "yuyu 'tannan, en i 'ka "vale i "sia 'wɪ 'wlidi "dredi man dt. 'Wɪ nen i ci "man zię, Bali -le nyran -blidu -dan nen i ci -a planan i 'fli man. E bœa 'i man yi nen Bali 'yee nyran -blidu ci -kɔɔnman 'e 'nɔan da be -a da.

⁶Yi zię -a da nen 'wɪ nen min -tv -a dre be Bali -a man -pan wo -a san le. ⁷'Belidi nen ya'a 'nyaan dię, yaa -nɔan "minnun nen o "koe 'ka 'nyanle Bali ci 'sɔ wɪ dredi -a dię -wle. Kɔɔ tu peenɔn man be, waa -weeman 'nan Bali 'e 'tɔ -dan 'nɔn 'wle, en waa -weeman 'nan 'belidi nen ya'a 'nyaan dię 'e dre 'wee ve -a. ⁸'Pian Bali -le nyran -blidu -dan be, e ya minnun nen 'o 'bɔ 'ci 'sɔ wuinun -wlidi 'yɪ "yɪ "be -wee ve -a. Kɔɔ tu peenɔn man be, o 'wɪ 'wlidi "dredi 'yɪ "yɪ, te o Bali -le 'wɪ tigli -fɔala 'o "trœn -sru. ⁹Maan ve 'cée 'nan, min -tvdu peenɔn nen o 'wɪ 'wlidi dre be, yra yidi bœa "o man, en "klan -dan o -tea. Zuif 'nɔn da nen 'e pou "siala, "be -sru -e 'bɔ minnun peenɔn da. ¹⁰'Pian min oo min nen e 'wɪ "yɪ dre be, Bali 'tɔ -dan -nɔan -yre, en e -fvdu -trœ -nɔan -yre. Zuif 'nɔn da nen 'e pou "siala, "be -sru -e 'bɔ minnun peenɔn da. ¹¹Kɔɔ Bali 'ka min bo "va "di.

¹²Maan ve 'cée 'nan, minnun peenɔn nen o 'wɪ 'wlidi dre be, Bali tin -tea "o da. Min -mienun 'ka -a tɔa 'nan Bali -le -pei -tɔ wɪ a di, te o 'wɪ 'wlidi "dra. Bali tin -tea "o da, en o -nan -nyaan. 'Pian Zuif 'nɔn Bali -le -pei -tɔ wuinun -tɔa. -Yee "wean -te o 'wɪ 'wlidi dre be, Bali -le -pei 'bɔ 'be tin -tea "o da. ¹³Kɔɔ Bali 'ka min siala min tigli 'a 'nan 'e "trœn -tɔa 'yee -pei -tɔ wuinun le -le "wean dt. 'Pian min nen e 'ta wula Bali -le -pei -tɔ wuinun da be, Bali -a "siala min tigli 'a.

¹⁴Minnun nen o 'ka Zuif 'nɔn 'a dię, wa'a tɔa 'nan Bali -le -pei -tɔ wɪ a di. 'Pian -te o -mie 'wɪ dra "le zɪ Bali -le -pei -a 'vɪ be -yee 'wɪ 'zv be, yaa -kɔɔnman 'nan -pei -tɔ wɪ a -wlo. ¹⁵En 'wɪ zię -a dredi be, yaa -kɔɔnman 'nan, Bali -le -pei -tɔ wuinun a 'o 'cren -tedi o ji. -Wee -wulo -ji "nrɔndi 'be -kɔɔnman zię, kɔɔ -yee tin -tea "o da, en -yee -tɔa "o -sru. ¹⁶Yi -tv bœa "be, Bali -ciala Zozi Crizi -va -e 'e 'wɪ peenɔn nen 'e yɔɔdi min -ji be, -yee tin 'ba. Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn nen maan ve minnun le be, -yee 'vɪ zɪ.

Zuif min man "cée min -le tin dra 'nɔnnɔn Bali 'le di

¹⁷Ka -dandan "taan 'nan Zuif 'nɔn nen kaa, en Bali -le -pei -tɔ wuinun a 'ka 'lɔ. Ka 'nan 'cée Bali -tɔa, ¹⁸en kaa ci 'sɔ wuinun -tɔa. En zɪ kɔ min 'e 'ta wula Bali -le -pei -tɔ wuinun da be, ka 'nan kaa -tɔa, kɔɔ kaa tranla. ¹⁹Ka 'nan 'cée ci minnun nen o -si -kɔɔnman yie 'winɔn le be waa. En 'cée ci minnun nen klun va be -wee 'tɛ 'san -a. ²⁰'Ka 'fli "siala 'nan, 'cée 'wɪ "paala -blvñɔn le, en 'cée 'wɪ "paaman nannannun ji. Kɔɔ ka 'nan 'wɪ 'tɔdt 'lee 'wɪ tigli peenɔn be, e ya 'ka 'lɔ Bali -le -pei 'fluba 'ji.

²¹Ka ya 'ka 'fli see "paanan. E ya "le 'ka 'wɪ "paa 'ka 'fli ji 'vaa -e 'ka 'wɪ "paa min peenun ji. Kaa ve minnun le 'nan, te 'o crin wu di, 'pian te 'ka 'bɔ ka crin wo. ²²Kaa ve minnun le 'nan, te 'o min 'nan -whee "di, 'pian

te 'ka 'bɔ ka min nan -weeman. Kaa ve minnun le 'nan, yiba "minnun nen min o -paan "be o 'ka "yi "dɪ, 'pian te kaa -nan fenun crin wo. ²³Ka -dandan "taan 'nan Bali -le -pei -tɔ wɪnun a 'ka 'lɔ, 'pian te ka'a 'ta 'wula "da "dɪ. 'Wɪ zɪe e ya Bali tɔ sredi -a. ²⁴En e ya 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cen. Kɔɔ e ya 'e 'cren -tedi 'nan:

«Ka 'bɔ Zuif 'nɔn 'le "wean nen Bali tɔ a 'e sredi minnun nen o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪe o yei.»

-Fɔdt -klɔnmɔn -va man "cee Zuif 'nɔn 'le tin dra 'nɔnnɔn Bali 'le dɪ

²⁵'Wɪ 'kpa, 'ka Zuif 'nɔn be, -te ka ya 'ta wulanan Bali -le -pei -tɔ wɪnun da be, 'cee -fɔdt -klɔnmɔn -va be -a -ci a. 'Pian -te ka'a 'ta 'wula Bali -le -pei -tɔ wɪnun da dɪe, 'cee -fɔdt -klɔnmɔn -va be, e ya 'wɪ "tun "a Bali 'lɛ. ²⁶Min nen e 'ka 'e 'fɔdt -klɔnmɔn -va dɪ, en e 'ta wula Bali -le -pei -tɔ wɪnun da be, Bali -a "siala "le min nen e ya 'e 'fɔdt -klɔnmɔn -va be -yee 'wɪ 'zu. ²⁷-Yee "wean min nen e 'ka 'e 'fɔdt -klɔnmɔn -va dɪe, 'pian te e 'ta wula Bali -le -pei -tɔ wɪnun da be, -yee tin -tea 'i 'bɔ nen i ci Zuif min -a be 'i da. Kɔɔ i ya 'i 'fɔdt -klɔnmɔn -va en Bali -le -pei -tɔ wɪnun a 'i 'lɔ, 'pian yi'a 'ta 'wula "da "dɪ.

²⁸Zuif min tigli nen e ya Bali -le minnun va min -a be, e 'ka min nen e ya Zuif min -a 'e 'kɔle man be -a dɪ. En e 'ka min nen o plɔ 'pla "man -a -fɔdt -a -klɔnmɔn -va be -a dɪ. ²⁹'Pian Zuif min tigli be e ya Zuif min -a 'e 'ji. En e ya min nen Bali lei 'saun -a -fɔ -klɔnmɔn -va be -a. Ya'a 'sia plɔ nen blamin -a "paala min man Bali -le -pei -tɔ wɪ da be -a va "fo "dɪ. -Te Zuif min a zɪe Bali 'bɔ 'be 'tɔ -dan -nɔan -yre, -yee 'tɔ -dan 'ka 'sia blaminunn va dɪ.

Bali wei 'bɔla Zuif 'nɔn 'va man "cee 'wee tin dra 'nɔnnɔn Bali 'le dɪ

3 ¹Min nen e 'ka Zuif min -a dɪe, -te Bali -a "siala 'yee minnun va min -a be, 'wɪ "yi "cen 'be ci Zuif 'nɔn 'le ve -a Bali 'le "men? En 'wɪ "yi "cen "nen Zuif min a ye Bali 'le -fɔdt -klɔnmɔn -va man? ²Maan ve 'cee 'nan, 'wɪ nen e ci -wee ve -a "yi Bali 'le be e ya "kaga. -Wee 'wɪ "yi "tede nen e "mlian minnun pɛenɔn 'le ve da be, -nyren 'nan, Bali wei be o va nen e 'bɔla.

³'Be nen 'gve, Zuif 'nɔn -mienun -a -kɔɔnman 'nan, wa'a yi teala Bali wei zɪe -a da dɪ. 'Wɪ zɪe -yee "wean be, 'wɪ nen Bali -a 'vɪ 'nan 'e dra be -e 'e vule 'e dre dvv? ⁴E 'ka zɪ "fo "dɪ. 'Pian minnun pɛenɔn 'o -tɔ 'nan Bali 'ta wula 'e wei da, en o 'bɔ 'be ci 'wlunɔn 'a. 'Wɪ zɪe e ya 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji. Kɔɔ e ya 'e 'cren -tedi 'nan:

«E ya zɪe 'nan -e minnun 'o -tɔ 'nan,

'i wei a tin 'nɔnnɔn 'a.

En 'nan -te min a 'wɪ 'tɔnan 'i man be,

'yie tin 'e 'kɔn 'e 'tedi -a san da.»

⁵'Wünun nən blamin -a ve bε, -a da nən 'an 'ci nrɔn en an "ta 'wɪ 'gʊε -a ve. Min -mienun -a ve 'nan: «'Wɪ 'wlidi "dredi bε, e ya 'wɪ "yi "a. Kɔɔ "te -kaa 'wɪ 'wlidi "dra dɪ, "te -kaa Bali -le tugl 'ci ye dɪ. -Yee "wean Bali -le nyran -blidi min va bε, e 'ka 'e 'nɔan da dɪ.» Minnun nən o 'wɪ zɪε -a ve bε -wee tin a 'nɔnnɔn? ⁶-Ceje, -wee tin 'ka 'nɔnnɔn "fo "dɪ. -Kaa -tɔa 'nan, Bali 'wɪ dra 'e 'nɔan da, kɔɔ -yee -taa "tin -tele 'tredanɔn pεenɔn da.

⁷En "nyian bε min -mienun -a ve 'nan: «E ya 'wɪ "yi "a -e min 'e vünan 'e ya Bali -sru, te ya'a 'ta 'wula -a wei da dɪ. Kɔɔ -te min a 'wɪ zɪε -a drenan bε, Bali 'ta wula 'e wei da tian "va. 'Wɪ nən Bali -a dra zɪε, e ya 'wɪ "yi -dan a, en e Bali 'tɔ wuanla. -Me "le "wean nən Bali tin -tea "min da "mən?»

⁸-Yee "wean minnun zɪε waa 'vɪ 'nan: «-Kaa 'wɪ 'wlidi "drε, -e -a "nən 'e bɔla 'wɪ "yi "a!» 'Wɪ "paadɪ -wlidi zɪε, -a 'bɔ nən waa "paa 'ku da 'nan -nyren kua "paaman minnun ji. -A -nɔan da nən Bali -taa "tin -tele minnun zɪε o da.

Blamin -tvdu pεenɔn a 'wɪ 'wlidi "drenɔn a Bali 'le

⁹Maan 'le -seanla 'nan, -kaa Zuif 'nɔn bε, -kaa 'kpa 'ka 'mlian 'leglɔn 'pee -jɪ 'nɔn da dɪ. Kɔɔ maan 'vɪ paan 'va 'nan, -te min a Zuif min -a oo, en -te min a 'leglɔn 'pee -ji min -a oo, o pεenɔn a 'wɪ 'wlidi "le 'pleble 'wlu. ¹⁰'Wɪ zɪε e ya 'e 'cren -tedɪ Bali -le 'fluba 'ji. Kɔɔ e ya 'e 'cren -tedɪ 'nan:

«Min -tv 'ka min tugl 'a dɪ,
en -a min -twli 'ka "fo "dɪ.

¹¹ Min -tv 'ka 'wɪ 'tɔzan -a
-e 'e Bali -wee "dɪ.

¹² Pian min -tvdu pεenɔn 'si Bali man -kɔɔbli,
en o pεenɔn 'wɪ 'wlidi "dra.
Min -tv 'ka 'wɪ "yi 'dra dɪ,
en -a min -twli 'ka "fo "dɪ.

¹³ Weinun nən o bɔala o 'le bε,
e 'ka "yi "fo "dɪ.

'Wlu winun nən.

E ya 'wlidi
"le -mlen 'she 'ji yi nən
e min -tea "bε -yee 'wɪ 'zu.

¹⁴ -Yv -saandɪ 'lee wei -wlidinun 'bε bɔala o 'le.

¹⁵ O cein a o man "feavea min -tenan.

¹⁶ Fenan nən o -ko bε,
fe sredi 'lee min -tedɪ nən -nan.

¹⁷ -Si nən e -fvdɪ -trɔɔ -nɔan "min le bε,
o 'ka "vale 'o -tɔa "dɪ.

¹⁸ O yie 'ka 'naan Bali man dɪ.»

¹⁹-Kaa -tɔa 'nan, 'wɪ pεenɔn zɪε e ya 'e 'cren -tedɪ Zuif 'nɔn 'le ve -a. En -yee -kɔɔnman 'nan -kaa 'bɔ Zuif 'nɔn bε, -cee 'tɔ "da 'cein "ka "nyian Bali 'le dɪ.

Blamin -tu 'ka 'kɔlaman 'yee tin 'nɔnnɔn -weedi -a Bali 'le di. E ya zιe 'nan -e Bali -le tin 'e 'kɔn 'e 'tedi 'tredanɔn peenɔn da.²⁰ -Yee "wean 'ta wuladı Bali -le -pei -tɔ winun da min 'bɔ 'le 'pleble 'a be, -a man "cee Bali min "siala min tigli 'a 'e 'le di. 'Pian Bali -le -pei -tɔ winun 'be -maan en min -a -tɔa 'nan e ya 'wti 'wlidi "drezan.

Bali min "siala 'e 'le min tigli 'a yi -teradı Zozi man

²¹ 'Be nen 'gue, 'wti nen yaa -maan 'kɔ Bali min "siala 'e 'le min tigli 'a be, Bali -a ta bɔla min le. 'Wti zιe e ya 'e 'cren -tedi 'e 'cen Bali -le 'fluba 'ji. 'Pian 'ta wuladı Bali -le -pei -tɔ wti da min 'bɔ 'le 'pleble 'a be -a man "cee Bali min "siala 'e 'le min tigli 'a di. ²² Bali min "siala min tigli 'a 'e 'le yi -teradı Zozi Crizi da man. Bali -a dra min -tudı peenɔn nen o yi -tera Zozi Crizi da be -wle. Kɔɔ Bali 'le be, Zuif min 'ka 'e 'to, en 'leglɔn 'pee -ji min 'ka 'e 'to di. ²³ O peenɔn a 'wti 'wlidi "drenɔn 'a Bali 'le, en Bali 'yee 'te 'san 'si -wle. ²⁴ Fe nen blamin 'ka 'kɔlaman -a yidi -a 'e 'bɔ 'le 'pleble 'a diɛ, Bali -le "yi "le "wean yaa -nɔn 'e "tun. -Nyren 'nan e min "siala min tigli 'a 'e 'le. En min nen Zozi Crizi -a 'si 'wti 'wlidi "le 'pleble 'wlu be, -a san nen Bali -a "siala min tigli 'a 'e 'le.

²⁵ Zozi Crizi 'bɔ zιe, -a 'bɔ nen Bali -a 'pla 'nan 'e 'ka yiba "plan da 'sraga bu ve -a 'tredanɔn man. -Yee -kadı zιe -yee -maan -e Bali 'e minnun nen o yi -tera "da "be -wee 'wti 'wlidi 'fui. Bali 'wti zιe -a dre -a -kɔondı -a 'nan 'e ya tigli. Kɔɔ 'li be, Bali 'ka 'wti 'nen -kɔonle tigli blamin le 'wti 'wlidi "dredi man di. ²⁶ Tu zιe -a man be, e 'man -sran blamin va. 'Pian 'be nen 'gue, Bali -a -kɔɔn 'nan e ya tigli, kɔɔ 'wti 'wlidi peenɔn nen blamin -a dre be, ya'a 'twile 'e "tun "di. E -ta Zozi Crizi -a en 'wti 'wlidi peenɔn zιe -a "nen "wti 'bɔ "man. Bali -a dre zιe 'nan -e min -tudı peenɔn 'o -tɔ 'nan Bali 'bɔ a tigli. En "nyian 'nan -e 'min -tudı peenɔn nen o yi -tera Zozi da be, o 'sia min tigli 'a 'e 'le.

²⁷ 'Wti nen Bali -a dre zιe -yee "wean be, -si -tu 'ka blamin lɔ -e 'e -dandan 'tan Bali 'le di. Kɔɔ Bali min "siala min tigli 'a 'e 'le yi -teradı Zozi da man. 'Pian ya'a siala min tigli 'a 'ta wuladı -pei -tɔ wtiun da min 'bɔ 'le 'pleble 'a be -a man di. ²⁸ -Yee "wean -a -cin 'e 'kɔn -kaa 'ji 'nan yi -teradı Zozi da man nen Bali min "siala min tigli 'a. 'Pian ya'a 'sia 'ta wuladı -pei -tɔ wtiun da min 'bɔ 'le 'pleble 'a be -a va di.

²⁹ 'Wti zιe e ya Zuif 'nɔn 'saza -le ve -a? -Ceję, kɔɔ Bali 'ka Zuif 'nɔn 'saza 'le Bali -a di, 'pian e ya 'leglɔn peenɔn 'jinɔn 'le Bali -a. ³⁰ Fe -le "wean nen maan 'vι zιe, -yee ci 'nan, Bali a -twuli "ce. En Zuif min nen 'e 'fɔdi -klɔnmɔn -va 'lee 'leglɔn 'pee -ji min nen e 'ka 'e 'fɔdi -klɔnmɔn -va diɛ, Bali o "siala 'e 'le min tigli 'a yi -teradı Zozi da man. ³¹ 'Wti nen maan 'vι zιe, -a -ci nen 'nan, an Bali -le -pei klu -sran ji yi -teradı Zozi da -a? -Ceję, 'be "cee di. 'Pian 'wti 'bɔ nen Bali -le -pei -a 'vι tigli be, -a -ci nen maan "sia.

Abraam 'e dre -cee 'wti -kɔɔn "manve -a

4 ¹-Kaa ci "nrɔn -kaa tra Abraam -le 'wti da. -Me "wti nen -yee 'wti -a "paaman -kaa 'ji? ² Abraam dre wti man "cee Bali -a 'sia 'e 'le min tigli

'a dī. Kōo "te 'e 'kōn 'nan -a dre wī man nēn bē, "te -a -si a Abraam -lō -e 'e -dandan 'tan. 'Pian Bali 'le be -a -si 'ka -yrc "fo "dī. ³Kōo e ya 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Abraam yi -tera Bali da, -yee "wēan nēn Bali -a 'sia 'e 'le min tīglī 'a..»

⁴Blaminunn yei "bē, -te min 'nyranman -tu 'pa bē, waa -pan wo. -Pan zīe "yi "cēe waa dre -yre "dī. 'Pian 'nyranman nēn yaa 'pa bē -a manvē nēn. ⁵Bali 'le bē, e 'ka zī dī. Min 'ka 'kōlamān 'nyranman -tu 'padī -a Bali le, 'nan -e Bali -le "yi 'e dre 'yee vē -a dī. 'Pian min nēn e yi -tera "da 'nan, Bali -kōlamān 'yee 'wī 'wlīdī "fūdī -a bē, Bali -a "siala 'e 'le min tīglī 'a.

⁶'Wī zīe -a 'bō nēn mingōnnen David nēn 'li bē yaa 'vī 'sēzē. Kōo yaa 'vī 'nan min nēn Bali -a "siala 'e 'le min tīglī 'a, te 'nyranman -tu "cēe yaa 'pa en Bali 'wī zīe -a dre -yre "dī, ci "nrāndī -dan 'e 'kōn -a san lō. 'Wī zīe yaa cren -te Bali -le 'fluba 'ji. Yaa cren -te 'nan:

⁷«Minnun nēn

o Bali -le -pei -tō wīnun sre
en Bali -a 'ce -wle "be,
ci "nrāndī -dan 'e 'kōn -wlō.
Kōo Bali -wee 'wī 'wlīdī 'fui.

⁸En 'wī 'wlīdī "drēzan nēn

Minsan Bali 'ka -a siala "nyian
'wī 'wlīdī "drēzan -a dī,
ci "nrāndī -dan 'e 'kōn -a san lō.»

Bali Abraam 'sia min tīglī 'a 'e 'le te e 'ka 'e 'fōdī -klōnmōn -va dī

⁹Ci "nrāndī zīe Zuif 'nōn nēn o 'fōdī -klōnmōn -va bē, o 'saza 'le vē "cēe dī. E ya 'leglōn 'pee -ji minnun nēn o 'ka 'o 'fōdī -klōnmōn -va dī -wee vē -a "nyian. -Kaa ci "nrōn Abraam -le 'wī da "nyian! -Kaa -tōa 'nan, Abraam yi -tera Bali da, en -yee yi -teradī Bali da man nēn Bali -a 'sia min tīglī 'a 'e 'le. ¹⁰'Pian tu nēn Bali Abraam "siala min tīglī 'a 'e 'le bē, -kaa ci "nrōn "da. Te e ya 'kō? Te Abraam a 'e 'fōdī -klōnmōn -va, -baa te e 'ka 'e 'fōdī -klōnmōn -va dī? Maan ve 'cēe 'nan, tu zīe -a man bē te Abraam 'ka 'e 'fōdī -klōnmōn -va dī. 'Pian te e ya "le 'leglōn 'pee -ji min nēn e 'ka 'e 'fōdī -klōnmōn -va dī -yee 'wī 'zu. ¹¹Bali Abraam 'sia min tīglī 'a 'e 'le 'vaa en e -fō -klōnmōn -va "bē -sru. Plō zīe waa pla Abraam man -a -kōon "vē -a 'nan Bali -a 'sia min tīglī 'a 'e 'le 'yee yi -teradī 'e da man. Zī e -tra zī en min -tōdū pēenōn nēn o yi -teala Bali da bē Abraam dre "le o tra -le 'wī 'zu. -Te o 'ka 'o 'fōdī -klōnmōn -va dī oo, Bali o "siala min tīglī 'a 'e 'le 'wee yi -teradī 'e da man "le zī yaa dre Abraam le bē -yee 'wī 'zu. ¹²En "nyian bē, Abraam a Zuif 'nōn nēn o 'fōdī -klōnmōn -va bē, o tra -a. 'Pian 'vaa -e Abraam 'bō 'e 'kōn o tra -a Bali 'le bē, te o yi -tera Bali da "le zī Abraam 'bō "e dre te e 'ka 'e 'fōdī -klōnmōn -va dī -yee 'wī 'zu.

**'Ta wuladı -pei -tɔ wınun da man "ceœ Bali
Abraam 'sia min tıglı 'a 'e 'le dı**

¹³Bali -tɔ "da Abraam le 'nan, e 'treda -nɔan -yre. 'Wı 'twoli zıe yaa 'vı Abraam ci 'nennun le. Wa'a vule 'nan Abraam 'ta 'wula Bali -le -pei -tɔ winun da, -yee "wean Bali 'wı zıe -a 'vı -yre "dı. 'Pian Bali Abraam 'sia min tıglı 'a 'e 'le -yee yi -teradı 'e da man, -yee "wean nen e -tɔ 'wı zıe -a da -yre. ¹⁴"Te 'e 'kɔn 'nan 'ta wuladı Bali -le -pei -tɔ winun da min 'bɔ 'le 'pleble 'a be, -a man nen min dra 'wı zıe -a "nen "blızan -a be, "te maan ve 'nan yi -teradı Bali da a 'wı "tun "a. En "nyian be "te 'wı 'bɔ nen Bali -tɔ "da Abraam le zıe -a -ci "ka "dı.

¹⁵Bali -le -pei -tɔ winun 'be min "paala Bali -le nyran -blıdı wlu. Kɔɔ blamin -pe 'ka 'sɔa -a dredı -a dı. "Te Bali -le -pei -tɔ wi "ka "dıe, "te -a sre wi "ka "dı.

¹⁶-Yee "wean fe nen Bali -tɔ "da Abraam le be, e ya minnun pœenɔn nen o yi -teala Bali da be -wee ve -a. "Yi "tun "nen Bali -a dre -wle. Yaa dre zıe 'nan -e Abraam kludanɔn pœenɔn 'o -kɔla -a "nen "blıdı -a. Zuif 'nɔn nen Bali -le -pei a -wlɔ "be, -te o yi -tera Bali da "le Abraam -le 'wı 'zv be, o -kɔlaman -a "nen "blıdı -a. En 'leglɔn 'pee -jinɔn be, -te o yi -tera Bali da "le Abraam -le 'wı 'zv be, o -kɔlaman "nyian -a "nen "blıdı -a. -Yee "wean min -tvdı pœenɔn nen o yi -teala Bali da be, Abraam dre "le o tra -le 'wı 'zv. ¹⁷En 'wı zıe e ya 'e 'cren -tedı Bali -le 'fluba 'ji. Kɔɔ e ya 'e 'cren -tedı 'nan, Bali -a 'vı Abraam le 'nan:

«Leglɔn "kaga "ji minnun pœenɔn be,
mein -tɔa "o tra -a.»

Bali 'le be Abraam dre "le -kaa tra -le 'wı 'zv. Bali nen e 'belidı -nɔan "minnun nen o kaa be -wle "be, -a da nen Abraam yi -tera. En Bali 'bɔ zıe, fe nen min 'ka tian -a yıle 'e yıe -a dıe, yaa dra -e 'e 'kɔn.

¹⁸Bali -a 'vı Abraam le 'nan, -a kludanɔn -taa "kɔnlı "kaga, en e -taa "drele "le 'leglɔn "kaga "jinɔn tra -le 'wı 'zv. 'Wı zıe -a -cin 'ka blamin ji 'nan e -kɔlaman 'le sɔɔdı -a dı. 'Pian Abraam yi -tera "da 'nan 'e dra. ¹⁹Tv zıe -a man be, te Abraam le -kɔlaman 'e bɔa -yaa tv. En Abraam -a -tɔa 'nan 'e ciı 'nen 'yadı lɔ, en yaa -tɔa "nyian 'nan 'e nan Sara ciı 'nen 'yadı lɔ, 'pian 'winun zıe ya'a Abraam "koe 'sile 'e da yi -teradı -a Bali da dı. ²⁰En 'wı 'bɔ nen Bali -tɔ "da 'nan 'e dra -yre "be, ya'a 'e 'ci -fɔɔle "da "dı. 'Pian -yee yi -teradı Bali da 'pa "da, en e Bali 'tɔ "yi 'vı. ²¹E yi -tera "da 'kpa 'nan, 'wı nen Bali -a 'vı 'nan 'e dra be -a -pe "sɔa -a dredı -a. ²²'Wı zıe -yee -maan Bali Abraam 'sia 'e 'le min tıglı 'a.

²³'Wı nen e ya 'e 'cren -tedı 'nan Bali Abraam 'sia 'e 'le min tıglı 'a be, e 'ka Abraam 'saza 'le ve -a dı. ²⁴'Pian e ya -kaa 'bɔ 'le ve -a "nyian. Bali nen e -kaa san Zozi Crizi wluan -kanɔn 'va be, e -kaa "siala min tıglı 'a 'e 'le -cee yi -teradı 'e da man. ²⁵Zozi Crizi zıe -a 'bɔ nen Bali -a -nɔn 'sraga

buve -a -kaa man -cee 'wī 'wlidi "le "wean. En Bali -a wluan -kanon 'va 'nan -e -kaa kōn min tighl 'a 'e 'le.

Yi -teradū Zozi da man nen Bali 'lee blamin yei -sean 'e cin va

5 ¹Bali -kaa 'sia min tighl 'a 'e 'le -cee yi -teradū Zozi da man. -Yee "wean 'be nen 'gue, 'wī nen -kaa san Zozi Crizi -a dre be, -yee -maan -fudi -tco a -kaa yei -kaa 'vale Bali -a. -Kaa man -wée 'nan 'e 'fu "da zie! ²-Kaa san Zozi Crizi 'bō 'be 'si 'le 'su -cee 'nan, -e Bali -le "yi 'e dre -cee ve -a. -Cee yi -teradū Zozi da man nen -kaa sōonla 'si zie -a da, en Bali -le "yi dre -cee ve -a. -Yee "wean -kaa ci 'e "nran, kōo -a -cin a -kaa 'ji 'nan Bali -le 'te 'san -taa "drele -cee ve -a. ³En -te 'wī 'tōndōn bōa -kaa man oo, -kaa ci 'e "nran "nyian. Kōo -kaa -tōa 'nan, -te -kaa ya -kaa yra yunan be, e -poan 'sōdū -nōan -cee. ⁴En -te -kaa -poan 'sō be, -cee yi -teradū Bali da "paa "da 'kpa 'pleble. En -te -cee yi -teradū Bali da a 'pleble be, te -kaa yie yra Bali le. ⁵En -cee yie 'fudi Bali le zie -a "nen 'ka 'fo 'e "tun "di. Kōo -kaa -tōa 'nan Bali -kaa ye "yi. Bali lei 'saun nen yaa -nyran -kaa 'ji be, -yee 'wī zie -a -cin -tōa -kaa 'ji.

⁶Bali -kaa ye "yi, kōo tu nen -kaa ya 'wī 'wlidi "le 'pleble 'wlu be, en Crizi -ka -kaa 'wī 'wlidi "drenon 'gue -cee "wean. 'Wī zie e dre tu nen Bali -a 'pla 'e 'bō 'a be -a man. ⁷Min -le 'wī "man -e 'e 'ka min tighl 'leji be e ya 'pleble. 'Pian -te min nen e ci -yee min "yi "a be, -nyren "be e "we "man, -te e ya -kadū -a oo -e 'e 'fli -nōn -yee 'wī 'ji. ⁸'Wī nen Bali -a dre be, yaa -ci -kōonman 'wein 'nan Bali -kaa ye "yi 'kpa tighl. Kōo Crizi -kaa 'leji -ka 'wū, te -kaa ya tian 'wī 'wlidi "drenon 'a Bali 'le.

⁹En Zozi Crizi -le -kaa nen yaa 'wū be -yee "wean nen 'be nen 'gue Bali -kaa 'sia min tighl 'a 'e 'le. -Te Zozi Crizi 'wī zie -a dre, te -kaa ya tian 'wī 'wlidi "drenon 'a be, 'be nen Bali -kaa 'sia 'e 'le min tighl 'a 'gue, -me "wī nen e -taa -a drele -cee? Maan ve 'cee 'nan, yi nen Bali tin -tea 'tredanon da be, Zozi -kaa "sia Bali -le nyran -blidi wlu -kpo. ¹⁰En "nyian be, te -kaa ya tian Bali 'nanmannon 'a be, en Bali -kaa yei "sen 'e cin va -kaa 'vale 'waa 'e 'pi -le -kadū -a. -Te e 'wī zie -a dre te -kaa ya tian -a 'nanmannon 'a be, 'be nen -kaa dre -a beenun -a 'gue, -me "wī nen e -taa -a drele -cee? Maan ve 'cee 'nan, -a -pi Zozi Crizi -le wluandū -kanon 'va be, -yee "wean nen Bali -taa -kaa 'sile 'wī 'ji, -e 'belidū nen ya'a 'nyaan die 'e dre -cee ve -a. ¹¹'Pian -a peenon "cee di. 'Be 'bō nen 'gue, -kaa san Zozi Crizi -kaa yei "sen 'e cin va -kaa 'vale Bali -a. 'Wī zie -yee "wean ci "nrandi -dan a -kaa 'lo Bali va zia.

Zozi Crizi 'be min "sia -kadū lo en e 'belidū -nōn -yre

¹²Min -tuwli "le 'wī 'wlidi "nen yaa dre be, -yee -maan 'wī 'wlidi "dredi wla 'treda. En 'wī 'wlidi "dredi zie, e -ta -kadū -a. Min 'bō 'tō nen Adan. 'Wī nen yaa dre be, -yee -maan min -tvdū peenon 'wī 'wlidi dre, en -kadū 'pla o man. ¹³'Wī zie -yee -kōonman 'nan, tu nen Bali 'ka tian -yee -pei -tō wī

-nɔnlə Moizi le dɪ̄e, te blamin 'wɪ 'wlidi "dra 'treda. 'Pian tu zɪ̄e -a man bɛ, 'wɪ 'wlidi "dredi 'ka Bali -le -pei sredi -a dɪ̄, kɔ̄o te Bali 'ka tian -a -nɔnlə Moizi le dɪ̄. 14'Bɛ a zɪ̄, 'pian -e 'e 'sia Adan tu va -trilii -e 'e bɔ̄ Moizi tu va bɛ, te minnun -kaaman. Minnun 'bɔ̄ nən wa'a Bali wei -fɔ̄ləa 'o "trɔ̄en -sru "le Adan -a dre be -yee 'wɪ 'zv dɪ̄e, te o -kaaman.

E ya "le 'an vɪ̄ 'cée 'nan 'wɪ̄ -mie -ji zia bɛ, Adan 'lee Crizi 'o cin 'sia. 15'Pian Adan -le 'wɪ̄ 'wlidi "nen yaa dre bɛ, -a "nen "wɪ̄ 'ka "le Bali -le "yi "nen e -ta -a 'treda be -a "nen "wɪ̄ -le 'wɪ̄ 'zv dɪ̄. Fe nen maan ve zɪ̄e -yee ci 'nan, -kaa -tɔ̄a 'nan, minnun peenɔ̄n -kaaman Adan -le 'wɪ̄ 'wlidi "dredi -le "wɛan. 'Pian 'bɛ nen 'gve, Bali -le "yi dre minnun peenɔ̄n 'le vɛ -a min -tuwli "le "wɛan. Min zɪ̄e Zozi Crizi nen. -A va nen Bali ciila en e 'yee "yi "nɔ̄n -cée 'e 'ciuladu "da. 16-Yee "wɛan Bali -le "yi "nen e -ta -a 'treda be, -a "nen "wɪ̄ 'ka "le Adan -le 'wɪ̄ 'wlidi "nen yaa dre bɛ -a "nen "wɪ̄ -le 'wɪ̄ 'zv dɪ̄. Kɔ̄o Adan 'wɪ̄ 'wlidi "tu dre en Bali tin -te "da. 'Bɛ nen 'gve blamin -le 'wɪ̄ 'wlidi "a "kaga, 'pian "yi "nen Bali -a dre blamin le 'e "tun "bɛ, -yee -maan Bali min "siala min tighl 'a 'e 'le.

17'Maan ve "nyian 'nan, min -tuwli "le 'wɪ̄ 'wlidi "nen yaa dre bɛ, -yee -maan -kadi 'pla blamin man. -Te 'bɛ a zɪ̄e, 'bɛ nen Bali "yi dre -cée 'e 'ciila "da en e -kaa 'sia 'e 'le min tighl 'a 'gve, -me "wɪ̄ nen e -taa -a drele -cée? Maan ve 'cée 'nan, 'wɪ̄ nen Zozi Crizi -a dre bɛ, -yee -maan 'belidi nen ya'a 'nyaan dɪ̄e e ya -cee vɛ -a.

18'Wɪ̄ 'kpa nen! 'Wɪ̄ 'wlidi "tuwli "nen min -tu -a dre bɛ, -yee -maan en min -tuwdu peenɔ̄n a Bali -le tin -tedu min da wlu. En "nyian be, 'wɪ̄ tighl 'tuwli "nen min -tu -a dre bɛ, -yee -maan Bali minnun peenɔ̄n 'sia min tighl 'a 'e 'le en e 'belidi -nɔ̄n -wle. Crizi -le -kadi yiba "plan da be -nyren. 19Min -tuwli "le Bali wei nen yaa -fɔ̄la 'e "trɔ̄en -sru "bɛ, -yee -maan en min "kaga dre 'wɪ̄ 'wlidi "drɔ̄enɔ̄n 'a. -A -tuwli "nen "nyian, min -tuwli "le 'ta wvladi Bali wei da bɛ, -yee -maan min "kaga -kɔ̄laman dredi -a min tighl 'a Bali 'le.

20En -me "le "wɛan nen Bali -ta -pei -tɔ̄ wɪ̄nun -a "men? E -ta -a 'nan -e blamin 'e -tɔ̄ 'nan 'e ya -pei -tɔ̄ wɪ̄ "kaga "srezan -a. 'Pian fenan nen Bali -le -pei -tɔ̄ wɪ̄ ci 'e sredi "kaga "bɛ, -a fe 'bɔ̄ 'nan nen Bali -le "yi -ciala "da "nyian. 21Kɔ̄o 'wɪ̄ 'wlidi "dredi 'bɛ -maan -kadi 'pla blamin man. En Bali -le "yi 'bɛ -maan Bali min "siala 'e 'le min tighl 'a -e 'e 'belidi nen ya'a 'nyaan dɪ̄e -a -nɔ̄n -yre. 'Wɪ̄ nen -kaa san Zozi Crizi -a dre bɛ, -yee -maan 'belidi zɪ̄e e dra -cee vɛ -a.

'Wɪ̄ 'wlidi "dredi 'ka Zozizan 'sɔ̄lə dɪ̄

6 1'Wɪ̄ nen an 'sia -a vɪ̄nan zɪ̄e -a -ci nen 'nɔ̄n? -A -ci nen 'nan Zozizan 'fo 'wɪ̄ 'wlidi "dredi man, 'dv -e Bali 'e 'yee "yi "nɔ̄n -yre 'e 'ciuladu "da? 2-Ceje, e 'ka zɪ̄ "fo 'dɪ̄. -Ka'a 'kɔ̄laman -e -kaa dre zɪ̄ dɪ̄, kɔ̄o -kaa ya "le minnun nen o kaa 'wɪ̄ 'wlidi "dredi va zia bɛ -wee 'wɪ̄ 'zv.

³-A -cin 'e 'kōn 'ka 'ji 'nan, -kaa pēenōn nen o -kaa -batize dre bē, -kaa dre Zozi Crizi nun -a -tuvwli, en -kaa ka waa 'e cin va. ⁴-Yee "wēan -kaa -batize dredi bē, e ya "le -cēe ka -kaa 'vale Zozi Crizi nun -a en o -kaa 'wū 'e cin va. E dre zīe 'nan -e -cee ta wū -pe 'e 'kōn 'e -tre, "le zī -kaa "tū Bali -le 'pleble Zozi Crizi wluan -kanōn 'va en -yee ta wū -pe dre 'e -tre bē -yee 'wū 'zū.

⁵'Wū 'kpa nēn! -Kaa -batize dredi bē, e ya "le -kaa dre Crizi nun -a min -tuvwli "a -yee -kadi -ji. -Yee "wēan Crizi -le wluan -kanōn 'va bē, -kaa ya "nyian "le min -tuvwli "le 'wū 'zū -kaa 'vale waa. ⁶-Kaa -tō 'nan, min nen -kaa cī -a "nen 'e tede bē, -yee ka 'o 'vale Crizi -a! -Yee "wēan -cee 'wū 'wlidi "dre 'kōle nen -kaa da 'gve -a -nan a 'e 'nyandi. E dre zīe 'nan -e 'wū 'wlidi "le 'pleble 'e vūle 'e 'kōn "nyian -kaa da dī. ⁷Kōo min nen e -ka bē, te 'wū 'wlidi "le 'pleble 'ka "nyian "da "dī.

⁸'Bē nen 'gve, -kaa ka -kaa 'vale Crizi -a. -Yee "wēan -kaa yi -tera "da tīglī 'nan, Crizi -le 'belidū bē, -kaa -taa "kōnle "nyian -a "nen "blunōn 'a -kaa 'vale waa. ⁹Kōo -kaa -tōa 'nan, Crizi nen e wluan -kanōn 'va bē, ya'a "nyian kaa dī. En -ka -le 'pleble 'ka "nyian "da "dī. ¹⁰Crizi -ka 'e 'pa -a -tuvwli en yaa dre 'li "fo "le ve -a. 'Wū 'wlidi "le 'pleble 'le 'ka "va 'zia. 'Pian 'be nen 'gve -a yie a "man, en Bali nen yaa "sua.

¹¹-A -tuvwli "nen 'e 'kōn 'cee ve -a "nyian. 'Ka -tō 'nan, ka ya "le minnun nen o kaa, en 'wū 'wlidi "le 'pleble 'le 'ka o va zia bē -wee 'wū 'zū. 'Pian 'be nen 'gve, ka dre min -tuvwli "a 'ka 'vale Zozi Crizi -a, -yee "wēan 'ka yie a "man Bali -le ve -a, en kaa "sua.

¹²-Yee "wēan te 'ka 'wū 'man -e 'wū 'wlidi "nen 'e 'ka 'pla dī! -Yee cī "le 'ta wuladū 'ka 'bō 'ci 'sō wunun -wlidi "da -le 'wū 'zū. ¹³En "nyian bē, te 'ka 'man mennun -nōn 'wū 'wlidi "dredi le -e 'o dre 'wū 'wlidi "le 'nyranman 'pa ve -a dī. 'Pian 'ka 'fli 'nōn Bali le "le minnun nen o wluan -kanōn 'va en o yie a "man "bē -wee 'wū 'zū. En 'ka 'man mennun -nōn Bali le, Bali -le 'wū "yi "dre ve -a. ¹⁴Maan ve 'cēe 'nan, 'wū 'wlidi "le 'pleble 'ka "nyian kōan 'ka da dī. Kōo Bali -le "yi dre 'cee ve -a, -pei -le 'pleble 'ka "nyian 'ka da dī.

'Wū "yi "dredi Zozizan 'sō

¹⁵-Te maan 'vū 'nan, Zozinōn a Bali -le "yi 'wlu -le "wēan -pei -le 'pleble 'ka "nyian o da dīe, -a -ci nen 'nan, -si a 'e 'nōndū -wle -e 'o 'fv 'wū 'wlidi "dredi man? -Ceje, e 'ka zī "fo "dī. ¹⁶Kaa -tōa 'ka 'bō -a 'nan, -te min wū "man 'nan 'e dra min -tu 'suzan 'a bē, e 'nyranman "paa 'e 'tazan zīe -yre en e 'ta wula -a wei da. Te e dre 'sien "le 'e 'tazan -le nōan -le 'wū 'zū. -A -tuvwli "nen "nyian 'cee ve -a. -Te ka wū "man en 'wū 'wlidi 'ka 'pla bē, te ka dre "le 'wū 'wlidi "le nōan -le 'wū 'zū. 'Wū nen e -taa "bōle 'ka man -a 'le 'srannan "bē, -nyren -kadi -a. En -te ka wū "man 'nan ka 'ta wula Bali wei da bē, te ka dre "le Bali -le nōan -le 'wū 'zū. 'Wū nen e -taa "drele 'cee ve -a -a 'le 'srannan "bē, -nyren 'nan Bali 'ka "siala min tīglī 'a 'e 'lē.

17-Kaa Bali muo "fo! Koo 'li 'e tede be, ka ya "le 'wi 'wlidi "le nɔannun -le 'wi 'zv. 'Pian 'be nen 'gue, Bali -le 'wi 'nɔnnɔn nen waa paa 'ka 'ji be, ka wu "man 'ka 'ci 'fidaa 'a, en ka ya 'ta wulan "da. 18 'Wi 'wlidi "le 'pleble 'ka "nyian 'ka da dì. Ka dre "le Bali -le nɔannun -le 'wi 'zv 'nan -e 'ka 'wi "yi "dre.

19 Ka ya blaminunn -a, -yee "wean 'winun nen blamin -a ve be, -a da nen 'an 'ci nrɔn en an ci 'winun 'gue -a vñan. 'Li 'e tede be, 'ka 'man mennun -nɔn 'wi 'wlidi "nen e 'ka "le blamin 'e dre dì -a dredi le, en ka Bali -le -pei -tɔ winun sre -pe "kaga "ji. 'Pian 'be nen 'gue, 'ka 'man mennun be, 'ka -nɔn Bali le 'wi "yi "dre ve -a. 'Wi zìe -a dredi 'be -maan 'cee 'ta wu -pe -taa 'sɔle Bali le.

20 Fe -le "wean nen an 'wi zìe -a 'vi be, -yee ci 'nan, tu nen ka ya 'wi 'wlidi "dredi lɔ "le nɔan -le 'wi 'zv be, te 'wi "yi "dredi "cee -kaa "paala dì. 21 En tu zìe -a man be -me "nen kaa 'yi 'wi zìe -a dredi -ji? Maan ve 'cee 'nan, 'be nen 'gue, -te ka ya 'ka 'ci "nrɔnnan 'wi zìe -a da be, -a 'yra 'ka -tea 'sien. Koo kaa -tɔa 'nan -a 'le 'srannan "nen -kadi -a.

22 'Pian 'be nen 'gue, ka 'ka "nyian 'wi 'wlidi "dredi lɔ "le nɔan -le 'wi 'zv dì. Ka ya Bali 'sunan "le -yee nɔannun -le 'wi 'zv. 'Wi zìe -a dredi 'be -maan 'cee 'ta wu -pe -taa 'sɔle Bali le, en -a 'le 'srannan "be Bali 'belidi nen ya'a 'nyaan dìe -a -nɔan 'cee. 23 'Wi 'wlidi "dredi man -pan nen -kadi -a. 'Pian Bali -le "yi "nen yaa -nɔn -cee 'e "tun "be, -nyren 'belidi nen ya'a 'nyaan dìe -a. Ka dre min -tuwli "a 'ka 'vale Zosi Crizi -a, -yee "wean 'belidi zìe e dre -cee ve -a.

-Pei -le 'pleble 'ka "nyian Zozinɔn da dì

7 1'An "bu! Zozinɔn, ka -peinun -tɔa. En kaa -tɔa 'nan, -te min -ka be, -te -pei -le 'pleble 'ka "nyian "da "dì. 2 An -kolaman maan -kɔnnman li 'padu 'lee -kɔnnen 'padu man. -Pei "e 'nan, lñmɔn nen e -kɔnnen 'pa be, -te -a -sran yie a tian "man "be, ya'a 'sia 'e 'sran zìe -a wlu 'li "fo "dì. 'Pian -pei -a -si -nɔn -yre 'nan, -te -a -sran -ka be, e -kolaman -e 'e -kɔnnen pee 'pa. 3 -Te -a -sran yie a tian "man, en e -kv -klɔnmɔn pee -va be, te e 'wi 'wlidi dre -kɔnnen -weedi -a. 'Pian -pei -a -si -nɔn -yre 'nan, -te -a -sran -ka be, e -kolaman -kvdu -a -klɔnmɔn pee -va, 'nan -e 'o cin 'pa. 'Wi zìe e 'ka -kɔnnen -weedi -a "fo "dì.

4'An "bu! Zozinɔn, 'wi 'tuwli zìe an -kolaman maan -kɔnnman 'ka man. Zosi Crizi -ka yiba "plan da, en ka dre min -tuwli "a 'ka 'vale waa. E ya "le 'cee -kadi -le 'wi 'zv -pei -va zia. 'Be nen 'gue, ka dre 'sien min nen e wluan -kanɔn 'va be -yee ve -a. E dre zì 'nan -e -kaa Zozinɔn be, -kaa Bali 'su 'wi "yi "dredi -a.

5 'Li 'e tede te -ka'a tian drele Zosi 'le ve -a dìe, te -kaa 'ta wula -kaa 'bɔ 'ci 'sɔ winun -wlidi "da. En -pei 'bɔ 'le 'pleble 'be 'ta -tɔa -kaa man -kaa 'bɔ 'ci 'sɔ 'winun zìe -a da ta wudt -a. -Yee "wean 'winun nen -a 'le 'srannan "a -kadi -a

be, -kaa dre. ⁶'Pian 'be nen 'gue, -pei -le 'pleble 'ka "nyian -kaa da dī. -Kaa ya "le min -kadi -le 'wī 'zu -pei -va zia. -Yee "wean -kaa ya Bali 'sunan -pe -tre -ji 'ta wuladī -a 'wī nen Bali lei 'saun -a 've be -a da. -Ka'a 'ta 'wula "nyian -pei -tō wīnun da -e -kaa Bali 'su "le zī waa dra 'e tēde be -yee 'wī 'zu dī.

-Pei 'be -maan blamin -a -tōa 'nan e ya 'wī 'wlidi "dredzān -a

⁷-Te maan 'vī 'nan, -pei 'le 'pleble 'be 'ta -tōa -kaa man en -kaa 'wī 'wlidi "dra be, -a -ci nen 'nan -pei a 'wī 'wlidi "a? -Ceje, e 'ka zī "fo "dī. 'Pian -kaa -tōa 'nan, "te -pei "ka "dīe, "te fe nen e ci 'wī 'wlidi "a be blamin 'ka -a tōa dī. Fe nen maan 'vī zīe -yee ci 'nan, blamin ci 'sō wīnun a -wlidi, -kaa -tōa zī, kōo -pei -a 'vī 'nan: «Te blamin 'bli 'e bu fe nen e 'ka -yee ve -a dīe -a man dī.» ⁸'Wī nen -pei -a 'vī zīe, -a 'bō nen 'wī 'wlidi "a 'si, en e 'pleble 'sia 'an da -a. -A -nan nen an 'wī 'wlidi 'tō 'tvdū pēenōn dredū 'sia. Fe nen maan 'vī zīe -yee ci 'nan, tu nen -pei "ka "dīe, 'wī 'wlidi 'ka 'pleble 'silea 'an da dī. ⁹Kōo 'e tēde be, -pei -le 'pleble 'ka 'an da dī. Tu zīe -a man be te 'an 'man yra flu. 'Pian tu nen -pei 'pleble "siala 'an da be, zī e 'bō be, -a -nan nen 'wī 'wlidi 'pleble 'sia 'an da, ¹⁰en an dre min -kadi -a Bali 'le. 'Wī 'kpa nen, Bali 'yee -pei -tō wīnun -nōn min le 'nan -e 'e 'belidi yī. 'Pian -pei zīe yaan 'nōn -ka le. ¹¹Fe nen maan 've zīe -yee ci 'nan, tu nen -pei 'pleble 'sia 'an da be, -a -nan nen 'wī 'wlidi 'pleble 'sia 'an da "nyian. Yaan see paa, 'nan 'an -pei -tō wīnun sre en yaan -nōn -ka le. ¹²'Pian -pei 'bō "fo "be e ya Bali -le ve -a. En -pei -tō wīnun pēenōn be, e ya 'saun Bali 'le, e ya tīglī, en e ya 'kpa.

¹³Fe nen e ci 'kpa be, e -kōlamān e min -nōan "ka le? -Ceje, -pei "cēe min -nōn -ka le dī. 'Wī 'wlidi 'be dre. -Pei nen e ci 'kpa be, yaa 'si en 'yaan see paa 'a, 'nan -e 'yaan 'nōn -ka le. 'Wīnun zīe -a dredū 'be -maan minnun pēenōn -yee -wlidi "ci 'yī.

¹⁴-Kaa -tōa 'nan, -pei -tō wīnun 'si Bali va. 'Pian 'an 'bō 'gue, blamin nēn 'maan, en an ya 'wī 'wlidi 'lō "le -yee nōan -le 'wī 'zu. ¹⁵'An dre wīnun 'ka 'sia 'an 'bō 'va dī. Kōo 'wī nen an ci "vale 'an dra be, ma'an 'be dra dī. 'Pian 'wī nen -a dredū 'wī "naan 'an man be, -a 'bō nen maan dra. ¹⁶'Wī zīe -yee -kōonman 'nan, an Bali -le -pei -tō wīnun "siala 'wī "yi "a. Kōo an 'ka "vale 'an 'wī 'wlidi "nen maan dra zīe -a dra dī. ¹⁷'Men "cēe 'wī 'wlidi 'bō zīe -a dra 'an yie man dī. 'Pian 'wī 'wlidi 'bō nen an dre -yōō "le nōan -le 'wī 'zu be -yee 'ta -tōa 'an man, en maan dra.

¹⁸Maan -tōa 'nan, 'an 'bō blamin 'gue, 'wī "yi "dredū 'ka 'an nyen va dī. Kōo an ya "vale 'an 'wī "yi "dra, 'pian 'an 'pe 'ka 'sōa -a dredū -a dī. ¹⁹'Wī "yi "nen -a -cin ci 'an 'ji "le 'an dre be, ma'an 'be 'dra dī, 'pian 'wī 'wlidi "nen an 'ka "vale 'an dra dīe -a 'bō nen maan dra. ²⁰En -te an 'wī zīe -a dra be, yaa -kōonman 'nan, 'men "cēe dra 'an yie man dī. 'Pian 'wī 'wlidi 'bō nen an dre -yōō "le nōan -le 'wī 'zu be -yee 'ta -tōa 'an man, en maan dra.

²¹'Wīnun 'bō nen maan dra zīe, -yee -maan maan -tōa 'nan, 'wī "yi "cin a 'an 'ji 'nan 'an dre, 'pian mēen "tve -e 'an 'wī 'wlidi "dre. ²²'Men ci "nrōndī

va be, an Bali -le -pei -tɔ wünun "siala 'wɪ tıglı 'a "le 'an 'ta wula "da.
 23'Pian 'an dre wünun -ko -si pee da zia. -Si pee zıe e ya -si nen e 'ka "vale
 Bali -le -pei 'e 'kɔn dıe -a. 'Ta wuladı -si zıe -a da be, -yee 'an dre 'wɪ 'wlidi
 'lɔ "le -yee nɔan -le 'wɪ 'zv. En an 'wɪ 'wlidi "dra.

24'Wɪ -dan 'be 'bɔ 'an man. -Tı nen maan ye -e 'yaan 'su 'wɪ zıe -yro? En
 -tıe 'an "sia -ka -lɔ? 25 An -ciala Zoziz Crizi -va -e 'an -kaa "ti Bali muo "fɔ,
 kɔɔ -yee 'wɪ zıe -a dre.

Maan 'le -seanla -a vıdı -a 'nan, 'men ci "nrɔndı va be, an dre Bali -le
 -pei -lɔ "le -yee nɔan -le 'wɪ 'zv. Pian 'an dre wünun va be, an ya 'wɪ 'wlidi
 'lɔ "le -yee nɔan -le 'wɪ 'zv.

Bali lei 'saun 'be Zoziz "paala

8 1'Be nen 'gve, minnun nen o dre Zoziz Crizi -le ve -a be, Bali -le tin
 -tedı o da 'si o man. 2Kɔɔ Bali lei 'saun 'be o "paala. -Yee "wean
 'belidi 'kpa dre -wee ve -a, en o dre min -tuwli "a o 'vale Zoziz Crizi -a. 'Wɪ
 zıe -yee "wean o 'su 'wɪ 'wlidi "le 'pleble 'lɔ, en -ka -le 'pleble 'ka "nyian o
 da dt.

3-Kaa ya blaminun -a -le "wean be, Bali -le -pei 'ka -kɔlale 'wɪ 'wlidi "le
 'pleble 'sidi -a -kaa da dt. 'Pian Bali -a dre. 'E 'pı 'pa 'sia 'treda "le blamin
 -le 'wɪ 'zv. En e tin -te "da blaminun -le 'wɪ 'wlidi "dredi man. E -ka 'wɪ
 zıe -a -ji. 4Bali 'wɪ zte -a dre 'han -e 'wɪ nen -pei -a 'vɪ be 'e dre -cee ve -a.
 'Wɪ zıe -nyren 'nan, -kaa -kɔan "min tıglı 'a Bali 'le. E ya -kaa nen -ka'a 'ta
 'wula -kaa 'bɔ 'ci 'sɔ wünun da dt, 'pian -kaa 'ta wula 'wɪ nen Bali lei 'saun
 -a ve be -a da be -cee ve -a.

5Fe nen maan ve zıe -yee ci 'nan, minnun nen o 'ta wula 'o 'bɔ 'ci 'sɔ
 wünun da be, o 'bɔ 'ci 'sɔ wünun nen waa -weeman. 'Pian minnun nen Bali
 lei 'saun 'be o "paala be, 'wɪ nen e "sia Bali lei 'saun 'va be, -a 'bɔ nen waa
 -weeman 'nan 'o dra. 6Maan ve 'cée 'nan, 'ta wuladı min 'bɔ 'ci 'sɔ wünun
 da be, -a 'le 'srannan "nen -kadı -a. 'Pian min nen yaa -weeman 'nan, e 'ta
 wula 'wɪ nen Bali lei 'saun -a ve be -a da be, 'belidi nen ya'a 'nyaan dıe e
 ya -yee ve -a. En -fvdt -trɔɔ a -yee ve -a. 7Min nen e 'ta wula 'e 'bɔ 'ci 'sɔ
 wünun da be, e ya Bali 'nanmanzan 'a. Kɔɔ ya'a 'ta 'wula Bali -le -peinun
 da dt. En 'wɪ 'kpa, -a san 'ka 'kɔlaman -a dredi -a "fo "dt. 8-Yee "wean
 minnun nen o 'bɔ 'ci 'sɔ wünun 'be o "paala be, wa'a 'kɔlaman -e 'o 'sɔ Bali
 le "fo "dt.

9'Cee ve be, 'ka 'bɔ 'ci 'sɔ wünun "cée 'ka "paala "nyian dt, 'pian Bali lei
 'saun nen. -Te e ya 'wɪ 'kpa -a 'nan Bali lei 'saun a 'ka 'lɔ be, -a -nan nen
 e 'ka "paala. Maan ve 'cée 'nan, min nen Crizi lei 'saun 'ka -yro "dıe, te -a
 san 'ka Crizi -le ve -a dt. 10'Pian 'cee ve be, 'ka 'vale Crizi -a ka dre "le min
 -tuwli "le 'wɪ 'zv. 'Be nen 'gve, 'ka po -le -kɔndı 'le 'srannan "nen -kadı -a,
 ka 'wɪ 'wlidi dre 'le "wean. 'Pian Bali 'ka dre min tıglı 'a 'e 'le, -yee "wean
 Bali lei 'saun 'belidi -non 'cée. 11Bali 'be Zoziz Crizi wluan -kanon 'va. -Yee

"wean kaa nən Bali lei 'saun a 'ka 'lɔ bə, Bali 'bɔ 'belidi -nɔan 'ka po nən e -taa "kale bə -yre. Kɔɔ ka dre "le min -towli "le 'wɪ 'zv 'ka 'vale Bali lei 'saun 'a.

¹²'An "bʊi Zozinɔn, 'wɪ nən Bali lei 'saun -a ve -cəe bə, -a da nən -kaa 'ta wula. -Yee cɪ -kaa da "le fiɛn -le 'wɪ 'zv. 'Pian wa'a vɪlə 'nan -kaa 'ta wula -kaa 'bɔ 'ci 'sɔ wɪnun da dɪ. ¹³Kaa -tɔa 'ka 'bɔ 'a 'nan, -te ka 'ta wula 'ka 'bɔ 'ci 'sɔ wɪnun da bə, -a 'le 'srannan "nən -kadı -a. 'Pian -te ka Bali lei 'saun 'tvi en e 'ka 'bɔ 'ci 'sɔ wɪnun yi -ka bə, 'belidi dra 'cee ve -a.

¹⁴Minnun p̄eənɔn nən Bali lei 'saun o "paala bə, o ya Bali -le 'nennun -a.

¹⁵Lei nən Bali -a -nɔn 'cəe bə, -a -ci "cəe 'nan, ka ya Bali -le nɔannun nən o "klanman Bali lɔ bə waa dɪ. 'Pian -a -ci nən 'nan, ka dre Bali -le 'nennun -a. -Yee "wean nən -kaa -kɔlaman Bali laabudı -a -kaa "tɪ -baba. ¹⁶Bali lei 'saun 'bɔ 'bə -cin -tɔa -kaa "jɪ 'nan, 'wɪ 'kpa, -kaa ya Bali -le 'nennun -a.

¹⁷-Yee "wean -te -kaa ya Bali -le 'nennun -a bə, "yinun nən Bali -tɔ "da 'nan 'e dra 'yee minnun le bə, -kaa bl̄nan a "va. -Kaa bl̄nan a "va -kaa 'vale Crizi -a. Kɔɔ 'bə nən 'gve, -te -kaa ya -kaa yra yinan Crizi -le "wean bə, e dra 'wɪ 'kpa -a -e Bali 'e 'tɔ -dan -nɔn -cəe -kaa 'vale Crizi -a tv -fɔla "da "jɪ.

Zozinɔn -taa "drele Bali -le -dan "nən "bl̄nɔn 'a

¹⁸Maan -tɔa 'nan, Bali -le -dan nən -kaa -taa "drele -a "nən "bl̄nɔn 'a bə, e "mlian yra yidi nun p̄eənɔn nən -kaa man tv 'gve -a -ji bə -a da. ¹⁹'Wɪ 'kpa, Bali -le -dan zɪe e -taa "drele Bali -le 'nennun -le ve -a tv -fɔla "da "jɪ. -Yee "wean Bali -pe dre fenun p̄eənɔn 'ci 'kla "tra yi zɪe -a -pendı -a dɪ. ²⁰Kɔɔ Bali -pe dre fenun zɪe o ya -nan 'e "tun, en yi -tv bɔa "bə -e o -nan 'e 'nyan. Bali -pe dre fenun 'bɔ "cəe wee 'nan 'e dre zɪ dɪ, Bali 'bɔ 'bə 'vɪ 'nan 'e dre zɪ. 'Pian Bali 'tɔ "da 'nan, ²¹yi -tv bɔa "bə, -ka -le 'pleble zɪe e "sia o da. Tv zɪe -a man be 'belidi nən Bali -le 'nennun -le ve -a bə, e -kɔan -wee ve -a "nyian.

²²-Kaa -tɔa 'nan, Bali -pe dre fenun p̄eənɔn bə, o "koe "a -nyannan, en o ya -trunnan "le lɪmɔn nən e -fɔ -srunan bə -yee 'wɪ 'zv.

²³'Pian Bali -pe dre fenun 'bɔ 'saza "cəe dɪ, -kaa 'bɔ "nyian -kaa nən Bali 'yee lei 'saun 'nɔn -cəe fe 'tede -a bə, -kaa ya -trunnan -kaa "jɪ. -Kaa ya yi nən Bali -kaa dra 'yee 'nennun -a 'e 'va nun be -a -pennan. Tv zɪe -a man be, -ka -le 'pleble 'ka 'kɔan "nyian -kaa da dɪ.

²⁴'Bə nən 'gve -kaa 'bli a "da 'nan, -kaa ya -kaa 'sidi 'wɪ 'jɪ, 'pian -a -ci 'ka tian 'e bɔladı 'wein dɪ. Kɔɔ -te fe nən min 'bli -a -yre 'nan yaa 'yɪ bə, wa'a "nyian -a ve 'nan -a 'bli -a -yre "dɪ. Fe nən min -a ye 'e yie 'a bə ya'a 'kɔlaman -e 'e vɪ 'nan 'e 'bli a -yre "dɪ. ²⁵'Pian -ceé ve bə, fe nən -ka'a ye tian -kaa yie -a dɪe, -a le nən -kaa 'bli a, en -kaa 'man a 'e -srandı -a man -pendı -a.

²⁶Bali lei 'saun 'bə -tɔa -kaa 'wlu 'wɪ zɪe -a dredi -a. -Kaa "koe 'ka -kaa da dɪ, en zɪ kɔ -kaa 'wɪ tin 'ba Bali le bə, -ka'a tɔa dɪ. -Yee "wean nən Bali

lei 'saun 'bɔ 'be -tɔa -kaa 'wlu -e 'wɪ nən blamin 'ka 'kɔlaman -a vɪdɪ -a dɪɛ 'e vɪ Bali le. ²⁷En Bali 'bɔ nən e min ci wɪ -tɔa "be, 'wɪ nən Bali lei 'saun ci "vale 'e ve be, yaa -ci maan. Kɔɔ minnun nən o ci Bali -le ve -a be, o le nən Bali lei 'saun Bali tru "baa "le zɪ Bali ci "va "be -yee 'wɪ 'zv.

²⁸-Kaa -tɔa 'nan, 'wɪ pəenɔn nən e bɔa Zozinɔn man be, Bali -a dra -e 'e 'kɔn -wee 'wɪ "yi "a. Kɔɔ o Bali ye "yi, en e o laabv "le zɪ e ci -a 'bɔ 'ci 'sɔ 'a be -yee 'wɪ 'zv. ²⁹Minnun nən Bali o 'si "va 'e 'cən be, e o 'pla 'e 'cən 'nan, o -taa "drele "le 'e 'pi -le 'wɪ 'zv. Yaa dre zɪe 'nan, -e -a 'pi 'e 'kɔn "buinun "kaga zɪe o yei 'nen flin -a. ³⁰Minnun nən Bali o 'pla 'e 'cən be, e o laabv. En o 'bɔ nən e o laabv be, e o dre min tigli 'a 'e 'le. En o 'bɔ nən e o dre min tigli 'a 'e 'le be, e 'tɔ -dan nɔn -wle.

Bali -le blamin yɪdɪ "yi "be -a -kɔɔn "manvə "ka "dɪ

³¹'Wɪ pəenɔn zɪe e ya "le 'e -kaa "koe "tɔ -kaa da. Kɔɔ -te Bali a -kaa va zia be, min 'e 'ci "paa -kaa man, 'pian ya'a -kɔlaman 'wɪ 'tv dredi -a -cɛɛ "fo "dɪ. ³²Bali 'ka 'e 'pi 'tvle 'e "tun "dɪ, yaa -nɔn 'sraga buvə -a -kaa pəenɔn man. -Yee "wəan e 'wɪ "yi pəenɔn dra -cɛɛ -kaa 'vale -a -pi -a. ³³Minnun nən Bali o 'si "va 'nan o 'kɔn 'yee ve -a be, min -tv 'ka 'kɔlaman 'wɪ 'tɔdɪ -a o man dɪ. Kɔɔ Bali o dre min tigli 'a 'e 'le. ³⁴'Wɪ 'kpa nən, min -tv 'ka 'kɔlaman tin -tedi -a o da dɪ. Kɔɔ Zozi Crizi -ka -wee "wəan. En "nyian be, e wluan -kanɔn 'va, en e ya Bali -pe "yi "da 'nan te e Bali tru "baa -kaa Zozinɔn 'le 'wɪ man.

³⁵Crizi -le -kaa yɪdɪ "yi zɪe, -me 'be -kɔlaman -kaa 'sidi -a -a -sru? -Te e ya yra yɪdɪ -a oo, ya'a 'kɔlaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "fo "dɪ. En -te e ya "klandɪ -a oo, ya'a 'kɔlaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "fo "dɪ. En -te e ya 'te 'padɪ min da -a oo, ya'a 'kɔlaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "fo "dɪ. En -te e ya dra -tedɪ -a oo, ya'a 'kɔlaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "fo "dɪ. En -te e ya 'yale -tedɪ -a oo, ya'a 'kɔlaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "fo "dɪ. En -te e ya 'wɪ bɔdɪ min man -a oo, ya'a 'kɔlaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "fo "dɪ. En -te e ya -kadi -a oo, ya'a 'kɔlaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "fo "dɪ. ³⁶'Wɪnun zɪe e ya 'e 'cren -tedɪ Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cən. Kɔɔ e ya 'e 'cren -tedɪ 'nan:

«Kv dre 'yie ve -a -le "wəan
tv -tvdu pəenɔn man be,
'kv 'ta a 'e "fluladɪ -ka le.

En minnun 'kv "siala 'blanun nən o ya -təvə -a be waa.»

³⁷'Pian 'wɪ pəenɔn zɪe -a -ji be, maan ve 'cɛɛ 'nan, -kaa wulo bɔala "va. Bali nən e -kaa 'yɪ "yi "be, -yee dra -e -kaa wulo 'e bɔla "va. ³⁸Maan -tɔa 'kpa tigli 'nan, fe -tv 'ka 'kɔlaman -e 'e -kaa 'si -yee yɪdɪ "yi -sru "dɪ. -Te e ya -kadi -a oo, en -te e ya 'belidɪ -a oo, -a -tv 'ka 'kɔlaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "dɪ. -Te e ya Bali -le 'pasianɔn nən laji be waa oo, en -te e ya lei -wlidinun -a oo, -a -tv 'ka 'kɔlaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "dɪ. -Te e ya tv 'gvə -a -ji fenun -a oo, en te e ya tu nən e -taa "be -a -ji fenun -a oo, -a -tv 'ka

'kɔlaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "dɪ. -Te e ya fənun nen o min "paala be waa oo, -a -tu 'ka 'kɔlaman -e 'e -kaa 'si -a -sru "dɪ. 39'O 'kɔn laji oo, en 'o 'kɔn 'treda oo, wa'a 'kɔlaman -e 'o -kaa 'si -a -sru "dɪ. 'Wi 'kpa nen, Bali -pe dre fe -tu 'ka 'kɔlaman -e 'e -kaa 'si Bali -le blamin yidi "yi -sru "dɪ. Yidi "yi zιe Bali citla -kaa san Zozi Crizi -va en yaa -ci kɔɔn -cεe.

Izrael 'nɔn -mienun Bali -le "yi "fɔla 'o "trɔen -sru

9 1'Wi nen an "ta -a ve 'gvε, Crizi -a -tɔa 'nan 'wɪ tulg̊t nen. 'Wlu "cεe maan -sean "dɪ. Bali lei 'saun -a -tɔa "nyian 'nan 'wɪ 'kpa nen, en 'men 'ci "nrɔndi 'ka tin tea 'an da "fo "dɪ. 2-Te 'an 'ci nrɔn 'an "bʊ Izrael 'nɔn da be, an 'ta dra -trɔdrɔ, en 'wɪ "naan 'an man. 3-Yee "wean "te 'men 'sidi Crizi man -kɔlaman paan -a dredi -a -e 'an "bʊ Izrael 'nɔn 'o 'si 'wɪ 'jɪ be, "te maan wee 'nan Bali 'e 'an 'si Crizi man -kɔɔbli.

4'Ka 'ci "nrɔn 'wɪ nen Bali -a dre Izrael 'nɔn le be -a da! Bali o dre 'yee 'nennun -a. En e 'tɔ -dan nɔn -wle. En e -tɔ 'e wei da -wle 'nan, -si a 'e 'le 'svdɪ -wle -e 'o -pli 'e man. En e 'yee -pei -tɔ wɪnun -nɔn -wle. En zι kɔ 'wee 'pan be, yaa 'wɪ -wle. En e -tɔ 'e wei da -wle 'nan, 'e o "sia 'wɪ 'jɪ. 5En o tranun nen 'li be, -whee ci Bali -le min -dandannun -a. En "nyian be Crizi nen min 'sizan 'wɪ 'jɪ -a be, o va nen waa -ya blamin -a. Bali nen e ya fe peenɔn da be, 'tɔ -dan 'e 'kɔn -yee ve -a 'wɪ nen yaa dre zιe -a man 'li 'trilii. Amen!

-Tunun 'be ci Bali -le minnun tulg̊t 'a?

6'Wi nen Bali -tɔ "da Izrael 'nɔn le zιe -a "nen "fu 'e 'tun? -Ceje -a "nen 'ka 'fo 'e "tun "dɪ. -A -cin 'e 'kɔn 'ka 'jɪ 'nan, Izrael 'nɔn peenɔn "cεe ci Bali -le minnun -a dɪ. 7O ya Abraam kludanɔn 'a. 'Be a zι, 'pian o peenɔn "cεe ci Abraam -le 'nennun nen Bali -a 'vɪ be waa dɪ. Kɔɔ Bali -a 'vɪ Abraam le 'nan: «I 'pti Izak 'be -taa 'i kludanɔn 'yale.» 8'Wi zιe yaa -kɔɔnman -cεe 'nan, 'nennun nen Abraam o -ya 'e 'pɔn -ji be, o peenɔn "cεe ci Bali -le 'nennun -a dɪ. 'Pian 'nennun nen e o -ya 'wɪ nen Bali -a 'vɪ be -a da be, -whee ci 'o "nrɔndi "le Abraam kludanɔn 'le 'wɪ 'zv. 9Kɔɔ 'wɪ nen Bali -a 'vɪ Abraam le be, -nyren 'gv. E 'nan: «Le pee, tu 'bɔ 'lein 'gvε -a man be, "men vınan 'an 'ta be, te 'i nan Sara 'nen 'klɔnmɔn -ya.»

10En "nyian be, 'wɪ nen e dre Rebeka -le ve -a be, 'ka 'ci "nrɔn "da. 'O 'vale 'kv tra Izak -a 'o 'pɔn 'si. 11-12Tu nen te wa'a tian 'nennun 'bɔ yra yile dɪe, en Bali -a 'vɪ Rebeka le 'nan: «Nen ceje 'be -taa "drele 'e -suannen 'suzan 'a.» Tu nen Bali 'wɪ zιe -a ve Rebeka le be, te 'nennun 'bɔ 'ka tian 'wɪ 'wlidɪ "tuvli "drele dɪ, en wa'a tian 'wɪ "yi "tuvli "drele dɪ. 'Wi zιe yaa -kɔɔnman -cεe 'nan, Bali 'ka min sia "va 'yee ve -a 'e dre wɪnun man dɪ. 'Pian Bali min "sia "va "le zι e ci "va "be -yee 'wɪ 'zv. 13'Wi 'kpa nen, 'wɪ zιe -yee dra. Kɔɔ e ya 'cren -tedt 'nan: «An Zago 'yɪ "yi, en an 'nan Ezo man.»

14'Wi nen an "sia -a vınan zιe, -a -ci nen 'nan Bali 'ka 'wɪ 'dra 'e 'nɔan da dvv? -Ceje, -njee dɪ. 15'Pian 'wɪ nen Bali -a 'vɪ Moizi le be, 'ka 'ci "nrɔn "da "tv. Yaa 'vɪ -yre 'nan:

«Min nen an ci "vale 'an nyrinda "sia be,
-a san nen maan nyrinda "sia.

En min nen an ci "vale 'an "paa "va "be,
-a san va nen an "paa.»

16-Yee "wéan Bali -le min nyrinda 'sidi 'lee -yee 'padi min va be, ya'a 'sia min 'bo 'va dt. En e 'ka 'nan min -a -weeman 'e 'bo 'le 'pleble 'a dt. 'Pian e "sia Bali 'bo nen min nyrinda -sean "da "be -a va.

17-En "nyian be, 'ka 'ci "nrón 'wí nen Bali -a 'ví Ezipti mingonnén nen waa laabo Faraon be -yre "be -a da. Koo e ya 'e 'cren -tedi 'nan:

«Mein dre mingonnén -a,
'nan 'yie "wéan
-e minnun 'o 'men 'pleble 'ci yi,
-e 'waan 'tɔ fuilaman
'tréda 'leglɔn pœnon 'ji.»

18-'Wíunun zíe -wée -kɔɔnman 'nan, min nen Bali -a "vale 'e nyrinda "sia be,
-a san nen yaa nyrinda "sia. En min nen Bali -a "vale 'e 'bli da -tɔa 'pleble
-e 'vile 'e 'wí 'ci man díe, -a san le nen yaa dra.

19-A -mienan blamin -kɔłaman -a laabvdu -a 'nan: «-Te 'be -a zíe, -me "le "wéan nen Bali 'wí "nen -kɔɔnman min le "men? Koo min -tv 'ka 'kɔłaman -sa -fɔd̄i -a Bali 'nean dí.» 20-E ya "le 'an laabu 'nan: «-Tí nen blamin -a, en e -sa -fɔa Bali 'nean?» Koo blamin a Bali -pe dre fe "tun "a. En -pe dre fe 'ka 'kɔłaman -e 'wí 'tɔ 'e 'drezan man dt. 21-Kaa -tɔa 'wein 'nan, -po nen -po -tɔzan ci "vale 'e -tɔa "be, -a 'bo nen yaa -tɔa. Yaa -mie -tɔa "be, wee bɔala 'ji min "fli yaa cin yunan, en yaa -mie -tɔa "be, 'o ya fenun tre -ji ve -a. Zi blamin ci Bali lɔ zíe.

22-Yee "wéan, -te Bali a "va 'nan 'e 'yee nyran -blid̄i -ci -kɔɔnman -e minnun 'o 'yee 'pleble 'ci yi be, -a -nɔan da nen. 'Pian minnun 'bo nen o ci paan "le 'nan Bali 'e nyran -bl̄i o va -e 'e o -nan -nyan zíe, Bali 'e 'man -sran o va. 23-Bali 'wí zíe -a dre min peenun nen e ya "vale 'e o nyrinda "sia be -wée "wéan. Minnun zíe e 'o 'si "va 'e 'cen 'nan -e 'o 'yee -dan ci yi.

24-Kaa 'bo Zozinon nen, en -kaa ya 'leglɔn 'tvdu -ji 'nɔn 'a. Bali 'ka min laabule Zuif 'nɔn 'saza 'va dt. 25-'Wí zíe Bali 'lewei vızan -tv a 'li waa laabo Oze, yaa 'ví -a -nan 'mɔn. Koo yaa cren -te Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Minnun nen o 'ka 'e 'cen 'men minnun -a díe,
an -taa "o laabule 'men minnun.
En 'leglɔn nen
ma'an yile "yi 'e 'cen díe,
an -taa -a laabule 'an 'ci 'sɔ 'leglɔn.

26-En "nyian be, minnun nen
maan 'ví -wle 'nan,
ka 'ka 'men minnun -a díe,
'o 'tɔ -taa "kɔnl̄e Bali nen

-a yie -a "man "be,
-yee 'nennun.»

27'Pian Izrael 'nɔn 'bɔ 'le ve -a be, Bali 'lewei vizan -tu nen 'li waa laabo Ezai be e 'wɪ 'tv 'vɪ -a -nan 'mɔn. Kɔɔ yaa cren -te Bali -le 'fluba 'ji 'nan:
«-Te Izrael 'nɔn a "kaga
"le 'nan jemie man nyren -le 'wɪ 'zv oo,
o va min "nen
"wennen "ce "nen
Bali -a "sia 'wɪ 'ji.

28 'Wɪ nen Minsan -a 'vɪ 'nan
'e dra 'treda be,
yaa 'le sɔɔman "fo,
en yaa dra tada.»

29 En Ezai -a 'vɪ "nyian 'e 'cen 'nan:
«"Te 'e 'kɔn 'nan
'pleble pɛenɔn 'san Bali 'ka -kaa klu "wennen 'tvile 'treda due,
"te -kaa -nan -nyan "le 'fla nən
waa laabo Sodɔm be -yee 'wɪ 'zv,
en "te -kaa -nan -nyan "le 'fla nən
waa laabo Gomɔr be -yee 'wɪ 'zv.»

Yi -teradı Zozi Crizi da man nen Bali min "siala 'e 'le min tigli 'a

30 'Wɪ nen an "sia -a vünan zię, -a 'le 'srannan "nen 'nɔn? -Nyren 'nan,
minnun nen o 'ka Izrael 'nɔn 'a dɪ, en o 'ka -a -wəenan 'nan, 'o -kɔan "min
tigli 'a Bali 'le due, Bali o "siala min tigli 'a 'e 'le -wee yi -teradı 'e da man.
31'Pian Izrael 'nɔn 'bɔ nen waa wee 'kpa tigli 'nan, 'ta wuladı -pei -tɔ
wünun da 'o 'bɔ 'le 'pleble 'a nən 'o -kɔan "min tigli 'a Bali 'le be, wa'a bɔle
-ji dɪ. 32-Me "le "wəan nen Izrael 'nɔn 'ka bɔle -ji dɪ? Fe -le "wəan nen wa'a
bɔle -ji due, -yee ci 'nan, -wee -kɔndı "min tigli 'a Bali 'le be, wa'a -weele
'nan 'e 'si 'wee yi -teradı Bali da va dɪ. 'Pian waa wee 'nan, 'o -kɔan "min
tigli 'a Bali 'le 'ta wuladı -pei -tɔ wünun da 'o 'bɔ 'le 'pleble 'a. -Yee "wəan o
srɔen -wi -kɔle nen e min -tiala be -a man. -Kɔle zię Crizi nen. 33'Wɪ zię e
ya 'e 'cren -tedı Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cen. Kɔɔ e ya 'e 'cren -tedı 'nan:

«Bali "e 'nan,
an -kɔle -tu 'pla Zeruzalem.
-Kɔle zię minnun srɔen -wia "man,
en e minnun -tiala.
Min oo min nen
e yi -tera -kɔle zię -a da be,
-a -pe 'ka 'səanla 'e "tun "dɪ.»

10 1'An "bvi Zozinɔn, 'an 'nanman wɪ a -tuvwli, en 'wɪ nen maan laabo
Bali lɔ Zuif 'nɔn 'le ve -a be e ya -tuvwli. 'Wɪ zię -nyren 'nan Bali

'e Zuif 'non 'si 'wɪ 'ji. 2'Wɪ 'kpa, maan ve o man 'nan, o ya 'o kɔaladı Bali man 'kpa tıghı. 'Pian wa'a 'wɪ 'tɔdı paa "va "dɪ. 3Kɔɔ 'wɪ nen Bali -a dre 'nan -e 'e blamin 'sia min tıghı 'a 'e 'le be, wee -fola 'o "trɔen -sru. 'Wɪ zıe wa'a -ci maan "fo "dɪ, en waa -weem an tian 'nan 'o dra 'o 'bɔ 'le 'pleble 'a -e 'o -kɔn min tıghı 'a Bali 'le. 4'Pian -kaa -tɔa 'nan, 'ta wuladı -pei -tɔ wıunun da -e Bali 'e min 'sia min tıghı 'a 'e 'le be, Crizi -a yi -ka. E Bali -le -pei -tɔ wıunun 'le sɔɔ, -yee "wean 'be nen 'gue, yi -teradı Crizi 'bɔ da man nen Bali min 'siala 'e 'le min tıghı 'a.

5'Wɪ nen Moizi -a 'vɪ be, 'ka 'ci "nrɔn "da "tv! 'Ta wuladı -pei -tɔ wıunun da -e Bali 'e min 'sia min tıghı 'a 'e 'le be, Moizi -a 'wɪ cren -te. Yaa cren -te 'nan:

«Min nen e 'ta 'wula -pei -tɔ wıunun da,
en ya'a -a -tuvwli "ce "srele dɪe,
e 'belidı ye.»

6'En min -tvdu pıenon nen Bali o 'sia 'e 'le min tıghı 'a 'wee yi -teradı 'e da man be, -wee ve a "yi. Kɔɔ Moizi -a cren -te "nyian 'nan:

«Te 'i 'ci "nrɔn 'nan,
-tɪe -taa "kvle laji
-e 'e 'ta min 'sizan 'wɪ 'ji -a dɪ?»

7 «En te 'i 'ci "nrɔn "nyian 'nan,
-tɪe -taa "kvle -yremo fla
-e 'e min 'sizan 'wɪ 'ji wluan -kanon 'va dɪ?»

8'Pian -wee ve nen 'gu. E ya 'e 'cren -tedı 'nan:
«Bali wei a 'e -plidi 'ka man -kogo.
E ya 'ka 'bɔ 'le,
en e ya 'ka soubja ji.»

'Wɪ zıe e ya yi -teradı Bali da 'wɪ nen kva ve 'cée be -a. 9-Nyren 'nan, min oo min nen yaa ve 'e 'le 'nan, Zozi a Minsan -a, en e yi -teala "da 'nan, Bali -a wluan -kanon 'va be, min zıe Bali -taa -a 'sile 'wɪ 'ji. 10Kɔɔ -te min yi -teala Crizi da 'e 'bli pıenon 'a, en yaa ve 'e 'le 'nan, -yee ci Minsan -a be, min zıe Bali -taa -a 'silea min tıghı 'a 'e 'le, en yaa "sia 'wɪ 'ji. 11'Wɪ zıe e ya 'e 'cren -tedı Bali -le 'fluba 'ji. Kɔɔ e ya 'e 'cren -tedı 'nan:

«Min oo min nen
e yi -tera Minsan da be,
-a -pe 'ka 'seanla 'e "tun "dɪ.»

12'Wɪ nen 'e 'cren -tedı zıe e ya blamin -tvdu pıenon 'le ve -a. -Te min a Zuif min -a oo, en -te min a 'leglon 'pee -ji min -a oo, o san a -tuvwli. En e "yi "dra min -tvdu pıenon nen waa tru "baa be -wle. 13Kɔɔ e ya 'e 'cren -tedı 'nan:

«Min oo min nen
e Minsan tru "baa be,
Bali -taa -a 'sile 'wɪ 'ji.»

Izrael 'nɔn 'le toba wei "ka "dɪ

¹⁴-Kaa -tɔa 'nan, -te minnun 'ka yi teala Minsan da dɪe, wa'a -kɔlaman -e 'o trv 'ba dɪ. En -te minnun 'ka Minsan -le 'wɪ manle dɪe, wa'a -kɔlaman -e 'o yi -tera "da "dɪ. En -kaa -tɔa "nyian 'nan, -te min 'ka Minsan -le 'wɪ vɪlə minnun le dɪe, wa'a -kɔlaman -e 'o man dɪ. ¹⁵En min -tu "ka -e 'e Minsan -le 'wɪ vɪ minnun lɛ, te Minsan 'ka -a 'pale -sia dɪ. 'Pian 'wɪ zɪə Bali -a dre Izrael 'nɔn "le "lɛ. 'Wɪ nən 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cen bɛ, -a da wɪ 'bɛ dre -wee ve -a. Kɔɔ e ya 'e 'cren -tedi 'nan:

«E dre 'wɪ "yi "a,
en minnun nən
o 'wɪ 'nɔnnɔn ve bɛ o -ta.»

¹⁶'Pian Izrael 'nɔn "kaga 'ka 'ta wvlea 'wɪ 'nɔnnɔn zɪə -a da dɪ. 'Wɪ 'bɔ nən waa dre zɪə Bali 'lewei vızan Ezai nən 'li bɛ yaa 'vɪ -a -nan 'mɔn. Kɔɔ yaa cren -te Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Minsan, min "kaga 'ka yi -telea 'yie 'wɪ nən
kva 'vɪ bɛ -a da dɪ.»

¹⁷Maan ve 'cɛe 'nan, yi -teradı Bali da bɛ -a pou 'sia 'wɪ nən min -a maan "bɛ -a va. En 'wɪ zɪə 'wɪ 'pee "cɛe dɪ, Crizi -le 'wɪ nən.

¹⁸-Yee "wəan maan laabo "men 'nan, 'wɪ zɪə -a 'bɔ nən Izrael 'nɔn 'ka "o "manle dvv? -Cejɛ, -njɛe dɪ. Waa 'man -goezee. Kɔɔ e ya 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Minsan -le 'pasianɔn 'kv
'treda fe pɛenɔn 'nan,
en o wei fulaman 'treda "fo.»

¹⁹-Te 'bɛ "cɛe dɪe, 'wɪ nən waa 'man bɛ -a 'bɔ nən wa'a -ci manle dvv? -Cejɛ, -njɛe dɪ. Waa -ci 'man -goezee. Moizi -wee 'wɪ 'vɪ 'e 'cen. Kɔɔ yaa cren -te o man 'nan:

«Bali "e 'nan,
an -taa -a drele
-e 'ka man bv minnun nən
wa'a 'kɔan paan 'men minnun -a dɪe o va.
En an -taa 'bli 'fɔle 'ka 'ji minnun nən
wa'a paan 'an 'tɔa dɪe o man.»

²⁰En Ezai "e 'wɪ zɪə -a 'vɪ "nyian. Kɔɔ yaa cren -te 'nan:

«Bali "e 'nan,
minnun nən o 'ka paan 'an -weenan dɪe waan 'yi.
En minnun nən
wa'a -weele paan 'nan
'waan -tɔa "dɪe,
'an 'fli kɔɔn -wɪe.»

²¹'Pian Ezai -a 'vɪ Izrael 'nɔn 'le ve -a 'nan:

«Bali 'e 'nan,
 'an 'pe -fv 'e 'svdū "ji minnun nen
 o "trœn "yuyu "taan,
 te waan wei fuimlan 'nan be -wle.»

Bali 'ka 'e yie 'sile 'yee minnun Izrael 'nɔn 'va dī

11 ¹-Yee "wean maan laabo "mén 'nan, Bali 'e 'pe 'si Izrael 'nɔn -sru
 'nan o 'ka "nyian 'yee minnun -a dvv? -Ceje, e 'ka zt "fo "dī. Koo
 'an 'bo 'gue, Izrael min nen 'maan, en Abraam 'be c̄i 'an tra -a. Waan 'ya
 Benzamen kluda. ²Bali 'ka 'e 'pe 'sile Izrael 'nɔn nen e o 'si "va 'e 'cen be o
 -sru 'nan o 'ka "nyian 'yee minnun -a dī. 'Wt nen 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba
 'ji 'nan, Eli Izrael 'nɔn man w̄i 'pla Bali le be, 'ka 'ci "nrɔn "da. ³'Wt nen Eli
 -a 'v̄i be -nyren 'nan:

«Minsan,
 Izrael 'nɔn 'i 'lewei v̄inɔn t̄e,
 en fenan peenɔn nen minnun 'sraga 'bu 'yie be,
 waa -nan wii.
 'An 'twqli 'men 'fu 'i 'lewei v̄izan -a
 en o ya -a -weenan 'nan 'waan -tea.»

⁴-Me "w̄i nen Bali -a 'v̄i Eli le? Yaa 'v̄i -yre 'nan:

«An minnun 'si "va -kpi 'sɔravli (7.000) 'mén ve -a.
 Minnun z̄ie wa'a 'o "po -sɔɔnlea yiba "min nen
 waa laabo Baal be -a wlu -e 'o bo dī.»

⁵-A -twqli "nen "nyian tian c̄eegu yi -a. Bali "yi dre Izrael 'nɔn le, en e min
 "nen "wennen "ce 'si "va 'yee ve -a. ⁶E 'ka 'nan o dre w̄inun man nen Bali
 "yi z̄ie -a dre dī. -Te 'e 'kɔn 'nan o dre w̄inun man nen be, "te maan ve 'nan
 Bali -le "yi z̄ie "yi "c̄ee dī.

⁷'Wt nen an "sia -a v̄inan z̄ie, -a 'le 'srannan "nen 'nan, fe nen Izrael 'nɔn
 c̄i -a -weenan be, o peenɔn 'ka -a yile dī. Minnun nen Bali o 'si "va o yei
 "be -w̄ee 'yi, 'pian min -mienun -le ve be Bali o 'bli 'ta -tɔ 'pleble -e 'o v̄ile 'o
 'w̄i 'w̄i man dī. ⁸'Wt z̄ie e ya 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji. Koo e ya 'e 'cren
 -tedi 'nan:

«Bali yi -fɔla o da 'nan
 -e 'o v̄ile 'o 'w̄i 'tɔ dī,
 en -e 'o v̄ile 'o fenan yi dī,
 en -e 'o v̄ile 'o 'w̄i man dī.
 E ya z̄ie -trilii c̄eegu yi -a.»

⁹'Wt 'twqli z̄ie mingɔnnen David nen 'li be, "e 'v̄i 'nan, e bɔa "o man
 "nyian. Koo yaa cren -te 'nan:

«-Wee "fedi dredī be,
 'e dre "le 'nan san nen
 waa nyren 'o 'bo 'fli le -e 'e o 'kun.»

En 'e dre "le 'nan "se "nen
waa -tin 'o 'bo 'fli le -e 'e o 'kun.
En "nyian be 'e o 'si Bali man -koɔbli,
-e Bali 'e 'wi "nen -koɔn -wle.

¹⁰ Bali 'e o yiε 'wi
-e 'o vuε 'o fenan yi dt.
En 'o 'fu nɔan -a 'li 'trilii.»

Zozinɔn nen o 'ka Zuif 'nɔn 'a dιε, Paul 'wi 'pla -wle

¹¹ Maan laabo "men 'nan, 'winun nen an "sia -a vinan zιε, -a -ci nen 'nan, Bali 'e 'pe 'si Izrael 'nɔn -sru 'li "fo "le ve -a? -Ceje, -njee "fo "di. 'Pian -wee "trɔen "yuyu 'tandu -le "wean nen Bali 'leglɔn 'pee -ji minnun 'si 'wi 'ji. Yaa dre zιε 'nan -e Izrael 'nɔn 'o man -wεe man bvdı -a 'nan Bali 'e 'o 'sia min tigli 'a 'e 'le. ¹²-Kaa ye 'nan, Izrael 'nɔn 'le "trɔen "yuyu nen waa 'tan be, -yee "yi -dan dre 'treda 'nɔn peenɔn le. En -wee 'sidi Bali man 'bo zιε, e "yi -dan dre minnun nen o 'ka Zuif 'nɔn 'a dιε -wle. -Yee "wean tu nen Izrael 'nɔn peenɔn -fɔa Zozi 'va be, "yi zιε e -ciala "da min -tvdu peenɔn 'le ve -a.

¹³ 'Ka peenɔn nen ka 'ka Zuif 'nɔn 'a dιε, maan ve 'cεe 'nan, Zozi 'an dre 'yee 'pa 'siazan -a 'ka 'va zia. 'Wi zιε yaan 'ci "nranman 'kpa tigli. ¹⁴ Kɔɔ -a -cin a 'an 'ji 'nan, 'cee dredı min tigli 'a Bali 'le 'le "wean be, man bvdı -wlamlan 'an "bvi Zuif 'nɔn 'ji, -e 'o man -weedi 'sia 'nan Bali 'e 'o 'sia min tigli 'a 'e 'le. 'Wi zιε -yee -maan 'lɔɔ -e 'an -kɔla o "fli yaa 'sidi -a 'wi 'ji. ¹⁵ -Kaa -tɔa 'nan, tu nen Bali 'e 'pe 'si Izrael 'nɔn -sru "be, -a -nan nen e -si 'le 'su en 'o 'vale 'treda min -tvdu peenɔn 'a o yei "sen 'e cin va. -Yee "wean tu nen Bali o -sean "nyian 'e 'va be, 'wi nen e -ciala "da "be e dra. 'Wi 'kpa, yi zιε -a da be minnun nen o kaa be o wuanla -kanɔn 'va.

¹⁶ E ya "le 'an 'wi -koɔn "man wi -tu vi 'cεe. -Te fe -tu a en waa tedε -nɔn Bali le be, fe zιε -a peenɔn dra 'saun Bali 'le. -A -tvwli "nen "nyian 'gu. Yiba "nen -a pou a Bali -le ve -a be, te -a peenɔn dre Bali -le ve -a.

¹⁷ Izrael 'nɔn a "le yiba nen waa pe -mie cεen "da "be -yee 'wi 'zu. En 'ka 'bo nen ka 'ka Zuif 'nɔn 'a dιε, 'cεe ci "le 'nan plɔ -ji yiba "penun nen waa -tɔɔ yiba "penun zιε o "pa 'ji be -wee 'wi 'zu. 'Be nen 'gue 'cee 'pleble "sia yiba 'bo pou ji.

¹⁸ -Yee "wean te 'ka 'fli 'sia 'nan ka "yi "mlian yiba "penun nen ka ya o "pa 'ji be o da dt! -Te 'wi zιε -a -cin nen 'ka 'ji be, e ya "le 'an vi 'cεe 'nan, cεe "cεe ci 'ka 'tɔdi yiba "pou wlu dt, 'pian -yee ci 'e 'tɔdi 'ka 'wlu. ¹⁹ En -a -mie dra be, kaa ve 'nan: «'Wi zιε e ya 'wi 'kpa -a. 'Pian Bali yiba "penun zi o cεen "da 'nan -e 'kv dre o "pa 'ji 'nɔn 'a.» ²⁰ Maan ve 'cεe 'nan, 'wi 'kpa nen kaa 'vi. 'Pian -a -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, wa'a yi -telea Bali da dt, -yee "wean nen e o 'si 'nan. En 'cee yi -teradı Bali man nen ka dre o "pa 'ji 'nɔn 'a. -Yee "wean te 'ka 'fli 'sia 'nan ka "yi "mlian o da dt, 'pian 'ka "klan Bali lo! ²¹ Kɔɔ

Zuif 'nɔn 'bɔ nən o ci Bali -le minnun wle tigli 'a be, Bali 'ka o 'tvile 'e "tun "di. -Yee "wean -te kaa dre "le -wee 'wɪ 'zv be, ya'a 'ka 'tve 'e "tun "fo "di.

²² 'Wɪ nən an "sia -a vınan 'gve -a da be, 'ka Bali -le "yi 'nanjen -tu! En 'ka -yee 'wɪ 'tɔndɔn -nanjen -tu! Bali -a kɔɔn minnun nən o 'si -a -sru "be -wle 'nan 'yee 'wɪ a 'tɔndɔn, en e "yi dre 'cɛe. 'Ka 'fv -yee "yi zιε -a -sru, -te be "cɛe dιe, 'ka 'bɔ "nyian Bali "cee 'si wo -nan "le zι ya a dre yiba "pe tedenun le be -yee 'wɪ 'zv. ²³ En Izrael 'nɔn 'bɔ 'le ve be, -te -wee "trɔen "yuyu zιε o 'si -a 'tandi man en o yi -teradu 'sia Zozi da be, Bali o -tɔa 'o "pa 'ji "nyian. Kɔɔ Bali a 'pleble -e 'e 'wɪ zιε -a dre. ²⁴ A -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'nan, ka ya "le 'nan plɔ -ji yiba "penun nen Bali o cɛen en e o tɔɔ 'yee yiba 'kpa da be -wee 'wɪ 'zv. 'Pian -kaa -tɔa 'wein 'nan 'wɪ zιε -njɛe wa'a dra di. En Izrael 'nɔn 'bɔ nən -yee yiba 'kpa penun -a be, -te Bali o tɔɔ 'o "pa 'ji yiba 'kpa da be, -a -nɔan da nən.

Bali a "va 'nan 'yee "yi 'e dre 'treda minnun pɛenɔn 'le ve -a

²⁵ An "bvi Zozinɔn, 'wɪ nən -a -ci a 'e yɔɔdi minnun man be, an ya "vale 'ka -ci man. Kɔɔ an 'ka "vale 'ka 'fli see "paa -e 'wɪ 'pee -cin 'e 'kɔn 'ka 'ji 'wɪ zιε -a da di. 'Wɪ zιε -nyren 'nan, Izrael 'nɔn -mienun a "trɔen "yuyu 'tannan, 'nan o 'ka "vale 'o yi -teala Zozi da di. E -fo zιε -trilii -e tu nən 'leglɔn 'pee -ji minnun pɛenɔn nen Bali o laabv be e o "sia 'wɪ 'ji be 'e bɔ. ²⁶ Be -sru -e 'e Izrael 'nɔn pɛenɔn 'si 'wɪ 'ji "men. 'Wɪ zιε e ya 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cen. Kɔɔ e ya 'e 'cren -tedi 'nan:

«Zeruzalem nen,
min 'sizan 'wɪ 'ji -taa 'sile.
En -yee -taa "trɔen "yuyu 'tandi 'sile Izrael 'nɔn 'lɔ
-e 'o yi -tera -a 'bɔ da.

²⁷ Bali "e 'nan,
an -taa 'kv yei "sɛnle 'e cin va.
An -taa -wee 'wɪ 'wlidt "fuile.»

²⁸ Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔnnɔn nen waa -fɔla 'o "trɔen -sru "be, -yee "wean nen o dre Bali 'nanmannɔn 'a. En e dre zιε 'nan -e 'ka "nen "blt. 'Pian Bali -tɔ 'e wei da o tranun le -le "wean be, o -fo 'leglɔn nen Bali -a 'si "va "be -a, en Bali o ye "yi. ²⁹ Kɔɔ -te Bali 'yee "yi "nɔn min le be, ya'a "nyian -a sia "fo "di. En -te e min laabv be, ya'a "nyian 'e 'pe sia -a -sru "di.

³⁰ 'Ka 'bɔ 'labe, ka 'ka Zuif 'nɔn 'a di, en 'e tede be, te ka Bali wei -fɔala 'ka "trɔen -sru. 'Pian 'be nən 'gve, Bali "yi dre 'cɛe Zuif 'nɔn 'bɔ nən o ci Bali -le minnun -a be -wee Bali wei -fɔladu 'o "trɔen -sru "le "wean. ³¹ An -kɔłaman maan ve "nyian 'nan, Bali -le "yi "nən e dre 'cée ve -a be -a man nen Zuif 'nɔn Bali wei -fɔla 'o "trɔen -sru. E dre zιε 'nan -e Zuif 'nɔn 'o -tɔ 'nan Bali -le "yi "be "wee 'si wo "nyian 'wɪ 'ji. ³² Bali 'bɔ 'be 'treda blamin -tvdv pɛenɔn 'nɔn "trɔen "yuyu 'tandi le. Yaa dre zιε 'nan -e 'o pɛenɔn 'o -tɔ 'nan Bali -le "yi 'saza 'be -kɔłaman 'o 'sidi -a 'wɪ 'ji.

Pɔl Bali muo "fɔ 'wɪ nən Bali -a dře bɛ -a man

33 'An 'ci "nranman.

Bali -le -dan nən e ci -a bɛ
 -a -kɔɔn "manvɛ "ka "dɪ.
 En Bali -le 'wɪ -tɔdɪ
 'lee -yee ci "nrɔndɪ bɛ
 -a 'leda "ka "dɪ.
 Min -tu 'ka 'kɔłaman
 -e 'e 'wɪ nən -a -cin ci Bali ji bɛ -a -ci vɪ dɪ.
 En min -tu 'ka 'kɔłaman
 -e 'e -yee 'wɪ dředt -ci man dɪ.

34 'Wɪ zię e ya 'e 'cren -tedt

Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cen.
 Kɔɔ e ya 'e 'cren -tedt 'nan:
 «Min -tu 'ka Minsan ci "nrɔndɪ tɔa dɪ.
 En min -tu 'ka 'kɔłaman
 -e 'e 'wɪ 'pa "va -yre "dɪ.

35 En min -tu 'ka 'kɔłaman

fe -tu -nɔndɪ -a Bali le
 'vaa -e Bali 'e man -pan wu -yre "dɪ..»

36 Kɔɔ fe p̄eənɔn "sia "va,

en -yee -maan fe p̄eənɔn a -nan,
 en -yee ci fe p̄eənɔn pou -a.

'Tɔ -dan 'e 'kɔn Bali zię
 -yee ve -a 'li 'trilii.
 Amen!

Zozinɔn 'le 'ta wu -pɛ -kɔan 'kɔ?

12 ¹'An "bu Zozinɔn, kaa 'yi 'nan Bali -le min nyrrinda nən yaa "sia
 be e ya -dan, -yee "wean an 'ka tru "baa 'nan, 'ka 'fli -nɔn Bali le
 "le 'sraga nən kaa 'bu -yre. 'Pian 'ka yie 'e 'fɔ "man, en 'ka 'kɔn Bali -le ve
 -a "fo, en 'cee 'ta wu -pɛ p̄eənɔn 'e 'sɔ -yre. Bali bɔdɪ tgli nən e ci "le min
 'e dře Bali le be, -nyrən zię. ²'Winun nən minnun -a dra 'tre 'gve -a da be,
 te 'ka o si dře dɪ! 'Pian 'ka Bali 'tvi -e 'e 'cee 'wɪ 'tɔdɪ p̄eənɔn lila 'e -tre! -Te
 kaa dře zię, -a -nan nən 'wɪ nən Bali ci "va "be, kaa -ci maan, -e 'ka 'wɪ
 nən e ci "yi "be -a -tɔ, -e 'ka 'wɪ nən e 'sɔ Bali le be -a -tɔ, -e 'ka 'wɪ nən e ci
 tgli be -a -tɔ.

³Bali -le "yi "nən yaa dře 'men be, yaa -si -nɔan 'men -e 'an vɪ 'ka -tvdu
 p̄eənɔn le 'nan, te 'ka 'fli 'sia -dandan 'ka cin man 'nan cee ci dɪ! 'Pian Bali
 -le "yinun nən yaa dře 'cee -tvdu 'cee yi -teradı Zozi da man be, -a -cin nən
 'e 'kɔn 'ka 'ji -e 'ka 'ci "nrɔn min nən ka dře -a be -a da.

⁴-Kaa po 'e dre -cee 'wɪ -kɔɔn "manve -a. -Kaa -tɔa 'nan -a man mennun a "kaga, 'pian man men -tu 'lee 'yee 'nyranman. ⁵-A -tuvwli "nen "nyian -cee ve -a. -Kaa ya "kaga, 'pian -cee -tedi 'e cin da 'be ci Crizi po -a. En -kaa -tɔa -kaa cin wlu -tvdv. ⁶Bali "yi dre -kaa -tvdv le en min -tu 'lee 'yee ve. -Te min -tu -le ve a Bali 'lewei vɪdɪ -a be, 'e vɪ "le zɪ 'yee yi -teradt Bali da -a -cin -tɔa "ji "be -yee 'wɪ 'zv. ⁷En -te min -tu -le ve a "nyian 'nyranman -tu 'padɪ -a -leglizi be, 'e dre. En -te min -tu -le ve a "nyian Bali -le 'wɪ "paadi -a be, 'e "paa. ⁸En -te min -tu -le ve a "nyian Zozinɔn "koe "tɔdɪ -a o da be, 'e dre. En -te min -tu -le ve a "nyian fe -tu -nɔndɪ -a minnun le be, 'e dre 'e 'ci 'fidaa 'a. En -te min -tu -le ve a yie -tɔdɪ -a -leglizi 'nɔn 'va be, 'e dre 'e 'ta 'le "koe "a. En -te min -tu -le ve a "nyian min nyrrinda 'sidi -a be, 'e dre 'ci "nrandi -a.

Bali lei 'saun nen 'e 'ka 'pla!

⁹'Ka min yɪ "yi 'ka 'ci 'fidaa 'a! -Yee "wean 'wɪ nen e ci "yi "be, ka yɪ "yi, en 'wɪ nen e ci -wlidɪ "be, te 'cée yɪ "yi "dɪ. ¹⁰'Ka cin yɪdɪ "yi 'ka Zozinɔn yei "be, 'ka dre "le min 'lee 'e "bʊi -le ve zv! En 'ka yie 'e 'nan 'ka cin man 'kpa tıglı! ¹¹'Ka Minsan -le 'nyranman 'pa 'ka 'ta le "koe "a! Te 'ka kɔan wu "fo "dɪ! ¹²Fe nen 'ka 'bli ci -yre "be -yee "wean 'ka 'ci 'e 'fv 'e "nrandi! En 'wɪ 'tɔndɔn pɛenɔn nen e bɔa 'ka man be, 'ka 'pe -tɔ 'ka -poan "da! En te 'ka "koe 'e 'nyan Bali tru 'badɪ -a dɪ! ¹³'Ka "bʊi Zozinɔn nen fe -tu 'wɪ -a o man be, 'ka 'pa o va! En minnun nen o bɔala 'ka 'va be, 'ka o 'kun 'ka 'pe "fli "a!

¹⁴Minnun nen o 'te "paa 'ka da be, 'ka 'fea vɪ o man! Te 'ka wei 'pla o man dɪ, 'pian 'ka 'fea vɪ o man! ¹⁵-Te minnun ci a "nrannan be, 'ka 'ci 'e "nran waa 'e cin va! En -te minnun a -wuɔnan be, 'ka 'wuɔ waa 'e cin va! ¹⁶'Ka 'ci -poan 'e 'kɔn -tuvwli! Te 'ka -wəe 'nan 'ka -dandan "taan 'ka cin man dɪ! 'Pian minnun nen blamin yie 'ka 'naan o man dɪe, 'o 'kɔn 'ka beenun -a! Te 'ka 'fli 'sia 'ka cin man 'wɪ 'tɔnɔn 'a dɪ!

¹⁷Te 'ka 'wɪ 'wlidɪ 'leji -tɔ min le 'wɪ 'wlidɪ "a dɪ! 'Wɪ nen e ci "yi "be, -a 'bɔ nen 'ka -wəe 'nan 'ka dra min -tvdv pɛenɔn le! ¹⁸'Ka man -wəe 'kpa tıglı 'nan, 'ka yei 'e 'kɔn 'e 'sendlɪ 'e cin va 'ka 'vale min -tvdv pɛenɔn 'a! ¹⁹'An beenun, te 'ka -wəe 'nan 'ka 'fli 'ta 'kuli -taan 'ka 'bɔ 'a dɪ. 'Pian 'ka Bali -le nyran -blidɪ 'tvi -e 'e 'wɪ zɪe -a dre. Kɔɔ e ya 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Bali "e 'nan, meen 'ka 'ta 'kuli -taan,
en meen 'wɪ 'leji -tɔa "min le,
'wɪ nen yaa dre be -a man.»

-Yee "wean te 'ka 'fli 'ta 'kuli -tan 'ka 'bɔ 'a dɪ. ²⁰'Pian 'ka dre "le zɪ e ci 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji be -yee 'wɪ 'zv. Kɔɔ e ya 'e 'cren -tedi 'nan:

«-Te dra 'i 'nanmanzan -tea "be,
'i fe -nɔn -yre 'e -bl!
En -te 'yi dra -a -tea "be,

'i 'yi 'nɔn -yre 'e mlin!
 -Te i ya 'wɪ zɪε -a drenan -yre "be,
 'yra -a -te'a 'e -ciala "da.»

²¹Maan ve 'yie 'nan, te 'i 'fli 'tvi -e 'wɪ 'wlidi 'e 'i 'kli dɪ, 'pian 'i 'wɪ 'wlidi 'kli 'wɪ "yi "dredt -a.

Zozinɔn yie "naan minnun tanɔn man

13

¹Min -tvdu p̄eenɔn nən 'treda be, 'o 'ta wula 'wɪ nən minnun tanɔn 'a ve be -a da! Kɔɔ minnun tanɔn p̄eenɔn be, Bali 'be o -tɔ. ²-Yee "wean min nən e o wei fula 'nan be, te Bali va nən e ci yie 'ple 'tannan. Minnun nən o 'wɪ zɪε -a dra be, Bali 'wɪ "nən -kɔɔnman -wle.

³-Te min 'wɪ "yi "dra be, "klan 'ka 'kɔan "ji minnun tanɔn 'va zia dɪ. 'Pian -te e 'wɪ 'wlidi "dra be, -a -nɔan da nən -e 'e "klan -wlo. -Yee "wean -te ka ya "va 'nan 'ka yei 'e 'fv -trɔɔ 'ka 'vale minnun tanɔn 'a be, 'ka 'wɪ "yi "dre! -Te ka ya 'wɪ zɪε -a drenan be, o 'ka 'tɔ "yi "ve. ⁴Fe nən maan ve zɪε -yee ci 'nan, minnun tanɔn be, Bali o 'pla 'nan -e 'o 'ka "koe "tɔ 'ka da 'nan -e 'ka 'wɪ "yi "dre. 'Pian -te 'ka 'wɪ 'wlidi "dra be, 'ka "klan -wlo! Kɔɔ -wee 'wɪ "nən -kɔɔnman min le. 'Wɪ 'kpa, Bali -a -si -nɔn -wle 'nan 'o 'wɪ "nən -kɔɔn 'wɪ 'wlidi "drenɔn le. ⁵-Yee "wean maan ve 'cɛɛ 'nan -a -nɔan da nən -e min 'e 'ta wula o wei da. E 'ka 'nan 'cee "klandi Bali -le nyran -blidi lɔ 'saza man nən 'ka dre dɪ. 'Pian 'ka dre "tɔgɔ 'ka 'wulo -ji "nrɔndi 'e tin -te 'ka da.

⁶'Wɪ zɪε -a bɔdi 'ka man -le "wean be, 'ka 'sukɔlɛ -pan wu -wle! Kɔɔ -te minnun tanɔn a -a -weenan 'nan, 'fla 'e 'fv -trɔɔ be, Bali -le 'nyranman nən waa "paa. ⁷Fe p̄eenɔn nən 'ka da fien -a be, 'ka 'nɔn minnun le. -A -mie nən "le 'sukɔlɛ -pan wudt -zv, 'ka 'pan wu. En -a -mie nən "le 'cee fenun man -pan wudt -zv, 'ka -pan wu. En -a -mie nən "le yie 'nandi min man -zv, 'ka yie 'e 'nan min man. En -a -mie nən "le min bɔdi -zv, 'ka min bɔ.

'Ka bɔezan yɪ "yi!

⁸Te min -tv -le fien 'e 'kɔn 'ka da "fo "dt! 'Pian fe nən 'e 'kɔn 'ka da "le fien -le 'wɪ 'zv be, -yee ci 'ka cin yidt "yi "a. Kɔɔ min nən 'e bɔezan ye "yi "be, te 'wɪ nən Bali -le -pei -a 'vɪ be, -a da nən e ci 'ta wulanan. ⁹Bali -le -pei -a 'vɪ 'nan:

«Te blamin 'e min nan -weedi,
 en te 'e min -sran -weedu!
 En te blamin 'e dre min -tezan -a dɪ!
 En te blamin 'e crin wu dɪ!
 En te blamin 'bli 'e bv fe nən
 e 'ka -yee ve -a dɪε -a man dɪ!»

'Pian -pei -tɔ wɪ -tvdu p̄eenɔn zɪε -a -wulo a -tvwli. -Nyren 'nan:

«Blamin 'e bɔezan -tu yɪ "yi

"le 'e 'bɔ 'le 'wɪ 'zv!»

¹⁰Kɔɔ -te min 'e bɔezan ye "yi "be, ya'a 'wɪ 'wlidi 'dra -yre "dɪ. -Yee "wean min nen 'e bɔezan ye "yi "be, te 'wɪ nen Bali -le -pei -a 'vɪ be, -a da nen e ci 'ta wulanan.

¹¹'Ka dre zɪə kɔɔ tu nen -kaa ci -ji 'gve kaa -tɔa. Tu 'bɔ -e 'ka 'wluan yi fla. Tu nen ka yi -tera Crizi da 'e tede be, te 'ka 'sidi 'wɪ 'ji 'a tian 'kɔɔbli. 'Pian 'be nen 'gve e 'bɔ 'kogo. ¹²-Pei 'tandu -sru trv, en tu a -tanen 'cendu -a. -Yee "wean -kaa 'pe 'e 'si 'wɪ 'wlidi 'tɔ 'tvdu pɛenɔn -sru. Klun -le 'wɪnun 'be. 'Pian -cee ve be, -kuli -tan fenun nen 'te 'san -le ve -a be, -nyren 'e 'kɔn -kaa 'lɔ. ¹³-Cee 'ta wu -pe 'e 'kɔn tigli, en 'e 'kɔn 'wein minnun pɛenɔn 'le ve -a, -e o yie 'e 'nan -kaa man. Te -kaa fe -bli 'e 'ciila "da "dɪ! En te -kaa wen mlin 'e 'ciila "da "dɪ! Te -kaa nyin h -sru te -kaa nan "cée dɪ! En te -kaa nyin -kɔnnen -sru te -kaa sran "cée dɪ! Te 'ka dre li -weenɔn 'a dɪ, en te 'ka dre -kɔnnen -weenɔn 'a dɪ! Te -kaa 'wɪ 'bli dɪ, en te -kaa man bv dɪ!

¹⁴'Ta wu -pe -tre nen Minsan Zozizan Crizi -a -nɔn 'cée be, -a 'bɔ nen 'ka 'sia! Te 'ka 'fli 'tvi "nyian -e 'ka 'ta wula 'ka 'bɔ 'ci 'sɔ wɪnun -wlidi -sru "dɪ!

Te 'ka tin -te 'ka "bvi Zozizan 'tɔ da -blifé man dɪ!

14 ¹'Ka "bvi Zozinɔn nen o fe -mie -blidi ye 'wɪ 'wlidi "dredi -a be, te 'ka o dre 'ka 'pela koda dɪ! En 'wɪ nen -a -cin ci 'ka -mie ji 'lee 'wɪ nen -a -cin -wee 'ji be, te 'e dre 'wɪ 'bli wɪ -a dɪ. ²-A -cin a min -mie ji 'nan, Bali -a -si -nɔn -e min 'e fe pɛenɔn 'bli. 'Pian min -mie -wi -blidi ye 'wɪ 'wlidi "dredi -a. ³Min nen e fe pɛenɔn 'ble be, te 'e min nen e fe -mie -blidi ye 'wɪ 'wlidi "dredi -a be -a dre 'e 'pela koda "fo "dɪ! En "nyian be, min nen e fe -mie -blidi ye 'wɪ 'wlidi "dredi -a be, te 'e tin -te min nen e fe pɛenɔn 'ble be -a da "fo "dɪ! Kɔɔ Bali -a dre 'yee min -a. ⁴-Ti nen 'i 'bɔ "le "a, en 'i tin -tea "min pee 'suzan da? -A 'wɪ a -a 'bɔ 'lee 'e 'tazan yei. -Yee ve 'nan, e ya -si tigli da, -te 'be "cée dɪ e 'si -si tigli da. Maan ve 'yie 'nan 'pleble a Minsan Bali lɔ -e min zɪə 'e 'vile 'e 'si -si tigli da dɪ.

⁵Zozinɔn -mienun -a ve 'nan, yi -wlidi 'be ci 'gv, en yi "yi 'be ci 'gv. En o -mienun -a ve 'nan, yi pɛenɔn a -tuwli. Maan ve 'ka 'tvdu pɛenɔn le 'nan, zi min -tv -wulo -ji "nrɔndu tin -tea "da, -te 'be "cée dɪ ya'a tin tea "da "dɪ, -a da wɪ nen 'e dre. ⁶-Te min a yi -mie 'sinan "va "be, Minsan 'tɔ dredi -dan -le "wean nen yaa dra. En -te min -mie fe pɛenɔn 'ble be, Minsan 'tɔ dredi -dan -le "wean nen yaa dra. Kɔɔ e Bali muo -fɔa fe pɛenɔn nen yaa -ble be -a da. En "nyian be, min nen e fe -mie -blidi ye 'wɪ 'wlidi "dredi -a be, Minsan 'tɔ dredi -dan -le "wean nen yaa dra. En -a 'bɔ "nyian "e Bali muo -fɔa fe nen yaa -ble be -a da.

⁷Min -tv 'ka 'treda te -a tazan "ka "dɪ. En min -tv 'ka 'kaa te -a tazan "ka "dɪ. ⁸Kɔɔ -kaa Zozinɔn be, -kaa ya 'treda Minsan -le ve -a. En -te -kaa "ta -kaa "be, -kaa -kaa Minsan -le ve -a. -Te -kaa yie a "man oo, en -te -kaa ka oo, -kaa ya Minsan -le ve -a. ⁹'Wɪ zɪə -yee "wean nen Crizi -ka en e wluan

-kanon 'va, 'nan -e 'e dre minnun peenon 'san -a. -Te min yi e "man oo, -yee ci -a san -a, en -te min -ka oo, -yee ci -a san -a.

¹⁰Yee "wean -a -si 'ka min -tu -lo -e 'e tin -te 'e "bu Zozizan da d. En -a -si 'ka min -tu -lo -e 'e 'e "bu Zozizan dre 'e 'pela koda d. Maan ve 'ceen 'nan, Bali 'be -taa -kaa -tvdv peenon 'le tin 'bale. ¹¹Koo e ya 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji 'nan:

«Minsan "e 'nan,
an ya 'an 'todi "da 'nan,
'treda blamin -tvdv peenon -taa 'o "po -scoona 'an 'wlu.
En o -tvdv peenon -taa
-a vule 'nan
't -dan a 'an 'bo Bali -le ve -a.»

¹²'Wi zie -yee -koonman 'nan, -kaa -tvdv peenon -taa 'winun nen -kaa dre be, -a -sru "vile Bali le.

Te -kaa dre -e -kaa "bu Zozizan 'e 'si -si tigli da d!

¹³'Wi peenon zie -yee "wean be, tin -tedi -kaa cin da be, -ceen 'le 'to! Pian 'ka -whee 'nan, te 'ka 'wi 'tu dre -e 'e 'ka "bu Zozizan 'tu 'si -si tigli da d!

¹⁴An yi -teala "da 'kpa tigli 'nan, fe -tu 'ka min "tri 'taa Bali 'le d. Minsan Zozi -a 'si -non 'men -e 'an 'wi zie -a vi. Pian -te -a -cin a min -tu ji 'nan, fe -tu 'e "tri 'taa Bali 'le be, 'wi 'kpa fe zie yaa "tri 'taa Bali 'le.

¹⁵Yee "wean maan ve 'ceen 'nan, -te fe nen yia -ble be, yei "bu Zozizan 'tu ci baaman -ji be, te i 'ka 'ta wulanan yidi "yi "da d. I dre "yi -e fe nen yia -ble be 'e vile 'yei "bu Zozizan 'tu 'si -si tigli da d. Koo Zozi Crizi -ka 'nan -e Bali 'e -yee 'si wu "nyian 'wi 'ji. ¹⁶Ka dre "yi, -blifenum nen Bali -a -si -non 'ceen 'nan 'ka -blt be, te 'ka dre -e minnun 'o 'wi 'ka man -wlidit "d!
¹⁷Fe nen maan ve zie -yee ci 'nan, -te Bali a mingonnen -blunan min da be, fenun nen min -a -ble be, 'lee fenun nen min -a -mlian "be, o ya 'wi "tun "a. Pian fe nen e ci 'wi -dan a be, -nyren 'nan, Bali 'e min 'sia 'e 'le min tigli 'a. En Bali lei 'saun 'e 'fudi -troo -non min le, en 'e ci "nrandi -non min le. ¹⁸Maan ve 'ceen 'nan, min nen yaa -weeman 'nan, 'e Crizi "sua -pe zie -a man be, -yee 'so Bali le, en min zie -a 'to "yi -koan "minnun 'le.

¹⁹Yee "wean 'wi nen e -kaa yei -sean 'e cin va be, -a 'bo nen -kaa -whee! En 'wi nen e -kaa "bu Zozinon "koe -taa 'o da 'ta wudi -a Zozi -sru "be, -a 'bo nen -kaa -whee! ²⁰-Blife -le "wean be, 'nyranman nen Bali -a 'pa be, te 'ka sre d! Maan ve 'ceen 'nan, -a tigli da be, fe -tu 'ka min "tri 'taa Bali 'le "fo" d. Pian -blife nen min -a -ble -e -yee "wean -a "bu Zozizan 'tu 'e 'si Zozi -sru "be e 'ka 'wi 'yi "a d. ²¹'Wi nen e ci "yi "be, -nyren 'nan, te min 'e 'wi -blt, en te min 'e 'wen mlin -e 'e -maan -a "bu Zozizan 'tu 'e 'si Zozi -sru "d! En te min 'e 'wi 'tu dre -e 'e -maan -a "bu Zozizan 'tu 'e 'si Zozi -sru "d!

²²'Wi nen -a -cin ci 'i 'ji 'winun zie -a da be, i 'tu 'i 'saza 'le ve -a Bali 'le. Te 'i -whee 'nan 'i "bu Zozizan 'tu 'e dre "le 'yie 'wi 'zu d! Min nen ya'a

'wɪ 'tʊ drelə -e -yee -wulo -ji "nrɔndt 'e tin -tə -a 'bɔ 'fli da dɪɛ, Bali -le -fea a -a san man. ²³'Pian min nen e -blifə -tv -ble te 'e 'ci -fɔɔman "da bɛ, Bali tin -tea -a san da. Kɔɔ ya'a 'ta wulea 'wɪ nen -yee yi -teradū Zozi da -a -si -nɔan -yre "bɛ -a da dɪ. 'Wɪ oo 'wɪ nen min -a dra te ya'a 'sia min -le yi -teradū Zozi da va dɪɛ, e ya 'wɪ 'wlidu "dredi -a.

-Kaa -wée 'nan -kaa dre Zozi si drenɔn 'a

15 ¹Kaa nen -kaa -tɔa 'nan, fe -tv 'ka min "tri 'tɔa Bali 'le "fo "dɪɛ, -kaa "bʊl Zozinɔn nen wa'a 'wɪ zɪɛ -a tɔa "le -cee 'wɪ 'zv dɪɛ, o -nan wɪ e 'kɔn -kaa man. Te -kaa -wée 'nan 'wɪ nen e 'sɔ -cɛɛ bɛ -a da nen -kaa 'ta wula dɪ! ²'Pian 'wɪ nen e "sɔa -kaa "bʊl Zozizan le, en yaa "koe -tɔa 'e da 'ta wudt -a Zozi -sru "bɛ, -a 'bɔ nen -kaa -wée!

³Fe -le "wéan nen an 'wɪ zɪɛ -a 'vɪ bɛ, -yee ci 'nan Crizi 'ka -a -wéele 'nan 'wɪ nen e 'sɔ e 'bɔ le bɛ, -nyrén 'e dra dɪ. 'Pian 'wɪ nen e 'cren -tedū Bali -le 'fluba 'ji bɛ, -a ta wɪ 'bɔ "man. Kɔɔ e ya 'e 'cren -tedū 'nan:

«"Srɔn p̄eɛnɔn nen
minnun -a wo i 'bɔ Bali le bɛ,
'an le nen waa 'wv.»

⁴'Wɪ p̄eɛnɔn nen e 'cren -tedū Bali -le 'fluba 'ji bɛ, minnun -a cren -te 'nan -e 'e 'wɪ "paa -kaa 'ji. Bali wei zɪɛ e -poan 'sɔdū "paaman -kaa 'ji, en e -kaa "koe -tɔa -kaa da, 'nan -e -kaa 'bli 'e 'fv Bali le.

⁵Bali nen e -poan 'sɔdū -nɔan "min le bɛ, en e min "koe -tɔa 'e da bɛ, maan tru "baa 'nan, 'e -poan -tuwli "nɔn 'cɛɛ. 'E dre zɪɛ -e 'ka dre Zozi Crizi si drenɔn 'a. ⁶-A -nan nen -poan -tuwli "a 'lee wei -tuwli "a bɛ, ka -taa Bali nen -kaa san Zozi Crizi "ti "a bɛ, -a 'tɔ drelə -dan.

⁷-Yee "wéan te 'ka cin dre 'ka 'pela koda dɪ! 'Pian 'ka cin 'kun 'ka 'pe "fli "a, "le Crizi 'ka 'kun bɛ -yee 'wɪ 'zv. -Te ka ya 'wɪ zɪɛ -a drenan bɛ, Bali 'tɔ dra -dan. ⁸Maan -cin -tɔa 'ka 'ji 'nan, Crizi -ta 'treda, en e Izrael 'nɔn 'su. Yaa dre zɪɛ 'nan -e minnun 'o -tɔ 'nan, -te Bali 'wɪ 'tʊ 'vɪ bɛ e 'ta wula "da. 'Wɪnun nen Bali 'bɔ 'tɔ "da 'kv tranun le bɛ, Crizi -ta -a 'le sɔɔlɛ. ⁹En e -ta 'nan, -e minnun nen o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ, 'o Bali 'tɔ -dan vɪ -yee o nyrrinda 'sidi man. 'Wɪ 'bɔ zɪɛ e ya 'e 'cren -tedū 'e 'cen Bali -le 'fluba 'ji. Kɔɔ e ya 'e 'cren -tedū 'nan:

«'Wɪ nen yia dre bɛ
-yee "wéan mein 'tɔ ve
'leglɔn 'tvdū p̄eɛnɔn 'ji,
en mein 'tɔ -fɔa "dre "a.»

¹⁰En e ya 'e 'cren -tedū "nyian 'nan:
«Kaa nen ka 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪɛ,
'ka 'ci 'e "nran
'ka 'vale Bali -le minnun -a.»

¹¹En e ya 'e 'cren -tedū "nyian 'nan:

«Kaa nən ka 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪε,
'ka pəenɔn 'ka Bali 'tɔ dre -dan.
En 'ka Bali 'tɔ bɔ "dre "a!»

- ¹²En Bali 'lewei vızan Ezai nən 'li be, "e 'vı "nyian 'nan:
«Jese kluda min -tu -taa "tale.
-Yee -taa "mingɔnnən -blile minnun nən
o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪε o da.
En o 'bli -taa "fʊlə -yre.»

¹³Bali nən 'ka 'bli a -yre 'nan e -kaa "sia 'wı 'ji be, maan tru "baa 'nan, 'e ci "nrandi 'lee -fʊdɪ -trɔɔ -nɔn 'cée 'cee yi -teradı Zozi da -ji. Bali 'e 'wı zιε -a dɪε, -e -yee lei 'saun 'le 'pleble 'e 'ka 'bli 'fʊ -yre 'kpa tıgli.

Pɔl 'yee 'ta wʊdɪ 'wɪnun 'vı

¹⁴'An "bvi Zozinɔn, maan -tɔa 'nan, ka 'wı "yi "dra 'ka cin le "fo. En 'wı nən e ci "le 'ka -tɔ be, kaa -tɔa 'e 'ciila 'da. En "nyian be, maan -tɔa 'nan 'ka 'pɛ "sɔa 'wı 'padɪ -a "va 'ka cin le. ¹⁵'Pian 'wɪnun nən kaa -tɔa 'va be -a -cin -tɔdɪ 'ka 'ji 'le "wean nən an 'fluba 'gve -a cren -te 'cée. Ma'an 'wı 'tv yɔɔle 'ka man "fo "dt. Kɔɔ Bali -a -peba 'wv 'an 'lɔ, ¹⁶'nan 'an dre Zozi Crizi -le 'pasiazan -a minnun nən o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪε o va. An ya "le Bali -panzan -le 'wı 'zv Bali -le 'wı 'nɔnnɔn vidi -a minnun zιε -wle. Maan dra zιε 'nan -e minnun 'bɔ nən o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪε, o 'kɔn "le 'nan 'sraga buvə nən e "sɔa Bali le be -yee 'wı 'zv. O 'sɔa Bali le, kɔɔ Bali lei 'saun 'bɔ 'be o dra Bali -le ve -a "fo.

¹⁷'Wı pəenɔn nən Zozi Crizi ciila 'an 'va en yaa dre zιε, -yee ci 'men ci "nrani wı -dan a Bali 'le. ¹⁸Kɔɔ an 'ka "vale 'an 'wı 'tv ve, -te e 'ka 'wı nən Zozi Crizi ciila 'an 'va en yaa dre be -a dɪ. E ciila 'an 'va, en minnun nən o 'ka Zuif 'nɔn 'a dɪε, o -sɔɔnladı 'sia Bali -sru. E ciila 'an 'lewei 'va, en yaa dre. E ciila 'an dre wɪnun va, en yaa dre. ¹⁹Yaa dre 'lebo "fɔ wɪnun dredi -a, en yaa dre Bali lei 'saun 'le 'pleble 'a. -Yee "wean an kɔla Zozi Crizi -le 'wı 'nɔnnɔn fuiladı -a "man 'leglɔn "kaga "ji. Maan 'sia Zeruzalem, -trilii en e 'bɔ 'leglɔn nən waa laabo Iliri be -a -ji. ²⁰'Pian maan wee 'nan, 'an Zozi Crizi -le 'wı 'nɔnnɔn ve fənan nən wa'a Zozi 'le 'wı manle tian "fo "dɪε, -a -nan. Maan dre zιε 'nan -e 'an vıle 'an dre 'kɔn 'tɔzən -a 'kɔn 'pv nən min pee -a -fɔ 'tre 'ji 'va be -a da dɪ. ²¹'Wı nən 'e 'cren -tedi Bali -le 'fluba 'ji 'e 'cen be, -a da wı nən maan dre. Kɔɔ e ya 'e 'cren -tedi 'nan:

«Minnun nən
wa'a -yee 'wı vıle -wle "dɪε,
o -taa -a -tɔlε.
'Wı 'kpa minnun nən
wa'a tian -yee 'wı manle dɪε,
o -taa -a manle.»

²²'Wı zιε -a dredi -le "wean nən ma'an tian 'an 'wulo da yıle -e 'an 'lv 'ka 'va dɪ. ²³'Pian 'be nən 'gve, 'men 'nyranman -nyan 'leglɔnnun zιε -a -ji. -Yee

"wean an -kɔlaman 'lvd̩ -a "men 'ka 'va, kɔɔ -a -nan le "kaga 'bɔ te -a -cin a 'an 'ji 'nan 'an "lo 'ka 'va. ²⁴An ya "vale 'an dra tu nen an -ko Espanyen be -a man. -A -cin a 'an 'ji 'nan "mœen vñan 'an 'ko be, 'an 'ciila 'ka 'va. An ya "vale -kaa tu -mie dre 'e cin va -e 'an 'ci 'e "nran. "Be -sru "mœen vñan 'an 'ko be, cee -tɔa 'an 'wlu 'men -kvđi -ji.

²⁵'Pian 'be 'bɔ nen 'gve, an "ta -ko "yi "drele Bali -le minnun nen Zeruzalem be -wle. ²⁶Fε -le "wean an "ta -ko -nan nun be, Zozinɔn nen Masedɔa 'leglɔn 'ji be 'lee Akai 'leglɔn 'ji be, o "lala 'bɔ 'e cin man 'nan -e 'o "yi "dre 'yale -tenɔn nen Zeruzalem -leglizi -ji be -wle. ²⁷O 'wɪ zιε -a dre 'o 'bɔ 'ci 'sɔ 'a. 'Pian -a tugl̩ da be, fien nen o ci -a bɔlanan. Fε -le "wean nen an 'wɪ zιε -a 'vɪ be, -yee ci 'nan, Zozinɔn nen o 'ka Zuif 'nɔn 'a dte, -a -nɔan da nen -e 'o 'pa Zuif 'nɔn nen o dre Zozinɔn 'a be o va. Kɔɔ Bali -le "yi "nen yaa dre Zuif 'nɔn zιε -wle "be, wa'a 'tvile 'o 'saza -le ve -a d̩, 'pian o minnun nen o 'ka Zuif 'nɔn 'a dte -wle "nɔn. ²⁸-Te an ceen 'wɪ zιε -a dred̩ man, en fenun nen kɔ 'an -nɔn -wle "be, maan -nɔn be, te an "ta -ko Espanyen. An -ciala 'ka 'va -e 'an 'kv. ²⁹Maan -tɔa 'nan, -te an 'bɔla 'ka 'va nun be, Zozí Crizi -fea ve -kaa man 'e -ciala "da.

³⁰'An "bvi Zozinɔn, Zozí Crizi 'be ci -kaa san -a -le "wean, en Bali lei 'saun -kaa ye "yi "le "wean be, an toba -fɔa 'ceen 'nan, 'ka 'pa 'an 'va Bali trv 'bad̩ -a 'men 'wɪ man. ³¹'Ka Bali trv 'ba 'nan, Zuif 'nɔn nen Zude 'leglɔn 'ji en wa'a yi teala Zozí Crizi da dte, te 'waan 'man yɪ d̩. En 'ka Bali trv 'ba "nyian 'nan, "yi "nen waa -nɔn 'men 'nan 'an 'kv -a Zeruzalem Zozinɔn le be, 'o 'kun 'o 'pe "fli "a. ³²'Ka dre zιε 'nan, -te an ceen 'wɪ pœenɔn zιε -a dred̩ man, en e ya Bali 'bɔ ci 'sɔ 'a be, -e 'an -kɔla 'lvd̩ -a 'ka 'va ci "nrandi -a. -A -nan nen -kaa "flian 'e cin da fœnɔn.

³³Bali nen e -fvđi -trɔɔ -nɔan "min le be, 'e 'kɔn 'ka pœenɔn 'va. Amen!

Pɔl Zozinɔn 'tɔ 'bv

16 ¹An ya "vale 'ka -tɔ 'nan, -kaa "blu Zozizan Foebe be, e ya lumɔn 'kpa -tv -a. En e 'nyranman -tv "paa -leglizi nen Cencre be -a -ji. ²Maan ve 'ceen 'nan, 'ka 'kun 'ka 'pe "fli "a 'cee -leglizi -ji "le zι e ci "le Bali -le minnun 'o dre be -yee 'wɪ 'zv. Fe oo fe nen -a 'wɪ ci "man "be, 'ka 'pa "va "a. Kɔɔ 'wɪ zιε "e dre min "kaga "le, en yaa dre "nyian 'an 'bɔ "le "le.

³Priskil 'lee 'e 'sran Akila nen kv Zozí Crizi -le 'nyranman "paa waa be, an 'o 'tɔ bo.

⁴Tv nen o ya 'an 'wulo kɔɔnan be, e -fv "wenñɔn 'e 'o 'bɔ 'wulo nen 'e 'kv -ji. An o muo -fɔa 'wɪ nen waa dre zιε -a man. 'Pian e 'ka "le 'an 'saza nen 'an o muo "fɔ "d̩. Zozinɔn pœenɔn nen o 'ka Zuif 'nɔn 'a dte, 'o 'o muo "fɔ 'wɪ zιε -a man "nyian.

⁵Zozinɔn nen 'o cin ye -wee 'kuin be, an o 'tɔ bo.

'An bee Epanet be, maan 'tɔ bo. -Yee ci min tede nen e -fɔ Zozí 'va Azi 'leglɔn 'ji be -a.

- 6 Mari nen -a "koe "nyan 'ka man "kaga "be, maan 'tō bo.
 7 An "bu! Zuif 'nōn nen Andrōniku 'lee Yunia -a be, an o 'tō bo. 'Kue
     yra 'yi waa -pv 'kuin. -Wee -fō Zozi 'va 'an 'lō 'e 'flin, en Zozi 'le
     'pasianōn yei "be o 'tō "yi "a minnun 'le.
 8 Apliatu nen e dre 'an bee -a -kaa san Zozi 'le "wean be, maan 'tō bo.
 9 Urban nen ku Zozi Crizi -le 'nyranman "paa waa be, maan 'tō bo o
     "vale 'an bee Staki -a.
 10 Apeles nen e 'yee yi -teradū Zozi Crizi da -ci kōon be, maan 'tō bo.
     En "nyian be, an Aristobul -le "kōnnen 'nōn pēenōn 'tō bo.
 11 An "bu! Zuif min nen Erodion -a be, maan 'tō bo.
     En Narsis -le "kōnnen 'nōn nen o ya Zozi 'va be, an o 'tō bo.
 12 En an Trifin 'lee Trifos 'tō bo. Lumōn "fli zīe o 'nyranman "paa 'kpa
     tīglī Minsan -le ve -a.
     En "nyian be, 'an bee lumōn nen Perfi -a be, maan 'tō bo. -A 'bō "nyian
     "e 'nyranman 'pa 'kpa tīglī Minsan -le ve -a.
 13 En an Rufus 'tō bo. Minsan -a 'si "va 'yee 'nyranman 'pazan 'tv -a.
     En -a "bu "nen yaan "siala 'e 'pī -a be, maan 'tō bo "nyian.
 14 Asenkri 'lee Flegōn 'lee Ermes 'lee Patroba 'lee Ermes 'lee Zozinōn
     nen o va be, an o pēenōn 'tō bo.
 15 En Filogus 'lee Yuli 'lee Nere 'lee 'e "blu be an o 'tō bo. An o 'tō bo
     'o 'vale Olimpa 'lee Bali -le minnun pēenōn nen o va be waa.
 16 'Ka Zozinōn pēenōn 'tō bu -atu -tedi o man. Zozinōn pēenōn nen 'an
     'va 'gve o 'ka 'tō bo.

Pōl 'wī 'nyranman 'pla Rōm 'nōn le

17 An "bu! Zozinōn, an toba -fōa 'cēe 'nan, 'ka dre "yi minnun nen o Zozinōn
     "ceān 'e cin man 'wee 'wī "paadū -wlidi "a be o va. -Wee 'wī "paadū a 'e 'pee 'wī
     nen kaa 'man 'va be -a man. Te 'ka 'sia -wee ve da dt! 18 Kōo minnun zīe Crizi
     nen -kaa san -a be, -a 'bō "cēe wa'a "sua dt. 'Pian 'o 'bō 'ci 'sō wīnun nen waa
     -weetman. O wei a 'o 'le 'nōnōn, en Zozinōn nen o 'ka 'o nyinnandū "da 'nan
     min -kōlamān 'o 'sidi -a -si tīglī da dīe, o o see "paaman 'o wei -a.

19 'Cee ve be, min -tvdu pēenōn 'a 'man 'nan, ka 'ta wula Bali wei da 'e
     tīglī da. -Yee "wean 'cēe 'wī 'an 'ci "nranman. An ya "vale 'wī nen e ci "yi
     "be, 'ka -tō, te kaa dra. En 'wī nen e ci -wlidi "be, 'ka "paala "man -e 'ka
     'kōn 'saun Bali 'le.

20 Maan ve 'cēe 'nan, -a -nan 'ka "nyian moan dt, -e Bali nen e -fvdu -trōo
     -nōan "min le be, 'e dre -e 'ka Satan 'kli 'li "fo "le ve -a.

-Kaa san Zozi Crizi -le "yi 'e 'kōn 'ka pēenōn 'va!

Minnun nen o 'nyranman "paa Pōl -a be o Zozinōn 'tō 'bv

21 Timote nen ku 'nyranman "paa -a be, e 'nan 'e 'ka 'tō bo. En 'an "bu!
     Zuif 'nōn nen Lusiyu 'lee Zasōn 'lee Sosipate -a be o 'nan 'o 'ka 'tō bo.

²²En 'an 'bɔ Tertu nen Pɔl 'fluba 'nɔn 'men en an ya -a cren -tenan bɛ, an ya Minsan -le ve -a "le 'cee 'wɪ 'zv, -yee "wean an 'ka 'tɔ bo.

²³Gai "e 'nan, 'e 'ka 'tɔ bo. -Yee "kɔnnən "nen an -nyeanla, εn -yee ve -nan nen Zozinɔn 'o cin ye.

Eras "e 'nan, 'e 'ka 'tɔ bo. -A va nen "lala 'wɪ pεenɔn -ciala 'fla 'bɔ 'gve
-a da. En "nyian be -kaa "bvi Zozizan Kartus "e 'nan 'e 'ka 'tɔ bo.
[²⁴-Kaa san Zozi Crizi -le "yi 'e 'kɔn 'ka pεenɔn 'va! Amen!]

'Tɔ -dan 'e 'kɔn Bali -le ve -a

²⁵-Kaa Bali 'tɔ bɔ! -Yee 'ka 'man -tɔa 'pleble 'cee yi -teradı Zozi da -a. Zozi Crizi -le 'wɪ 'nɔn 'nɔn nen maan ve minnun le bɛ, -a 'bɔ 'a nen e 'ka 'man -tɔa 'pleble. 'Wɪ 'nɔn 'nɔn zιɛ -yee Bali -le 'wɪ yɔɔdi nen e -fv 'e yɔɔdi minnun man -a -nan le 'ka le va dιɛ, -a 'ta bɔala minnun le. ²⁶-Yee "wean 'be nen 'gve min -tvdb pεenɔn -kɔlaman -a -ci mandi -a. 'Wɪ zιɛ Bali 'lewei vιnɔn -a cren -te 'li 'e 'cen. En Bali 'bɔ nen e ya -nan 'li 'e 'cen be, yaa 'vɪ 'nan, minnun 'o 'wɪ zιɛ -a 'sinan 'pa 'treda minnun pεenɔn le, 'nan -e 'o yi -tera 'e da -e 'o 'ta wvla 'e 'wei da. ²⁷Bali nen 'wɪ 'tɔdi pεenɔn a -yee ve -a bɛ, e ciila Zozi Crizi -va εn 'e 'fli kɔɔn minnun le. 'Tɔ -dan 'e 'kɔn Bali zιɛ -yee ve -a 'li 'trilii. Amen!